

Yuen Ting Lee

Primer pomembne reforme: Cai kot podpornik pripustitve žensk na kitajske univerze

Aktivni ali pasivni pobudnik: Cai Yuanpeijev sprejem žensk na Univerzo v Pekingu (1919–20)

1 Uvod

Med vsemi neenakostmi v tradicionalni kitajski družbi so bile tiste na področju izobraževanja med najbolj opaznimi. V večini primerov ni bilo predvideno, da bi bile dekleta in ženske deležne najvišjih stopenj izobrazbe; v Kitajski poznega obdobja Qing večina žensk ni imela dostopa do univerzitetne izobrazbe. Cai Yuanpei (1868–1940), izobraževalec iz poznega obdobja Qing in republiške Kitajske, je slovel po svojem naprednem odnosu do žensk. Njegova odprtoumnost je razvidna iz načina, kako je zagovarjal in omogočal izobraževalne priložnosti za dekleta in ženske, enakovredne tistim,

ki so bile na voljo fantom in moškimi. Čeprav so številni njegovi prepoznavni sodobniki glede žensk z njim delili podobno napredne ideje, nikogar od njih nimamo za pobudnika vpisovanja žensk na kitajske nacionalne univerze.¹ Pravzaprav je bil v času gibanja 4. maja Cai rektor pomembne kitajske akademske institucije, kar je bil strateško pomemben položaj v odločilnem trenutku moderne kitajske zgodovine.

Leta 1920 se je nekaj žensk prvič uradno vpisalo na Univerzo v Peking (Beida), na nacionalno univerzo, ki je ženske dotlej izključevala. Ta dogodek je odražal pomembno spremembo v zgodovini modernega kitajskega izobraževanja, natančneje, začetek višjega izobraževanja za ženske. Ni le prebil tradicionalnih spolnih ovir v univerzitetni garnituri, temveč je ženskam v teoriji zagotovil enako pravico do višje izobrazbe kot moškimi. Boj Kitajk za univerzitetno izobrazbo je razkrival, kako so si prizadevale prestopiti spolne razmejitve, da bi dosegle stopnje izobrazbe, ki v antični in imperialni Kitajski od njih niso bile zahtevane.²

Akademske interpretacije so pretirano poudarjale Caijevo vlogo pri vpisu deklet in žensk na različne izobraževalne institucije. Osredotočile so se na napredno plat Caijevih idej in dejanj, povezanih z izobraževanjem žensk in deklet. Ko pa pod drobnogled postavimo manj napredno plat njegovih idej in dejanj, se izriše drugačna slika. Namen tega članka je torej ponovna presoja vloge Cai Yuanpeija pri sprejemanju žensk na Univerzo v Peking. Predhodni učenjaki so večinoma domnevali, da je bil »aktivni pobudnik« soizobraževanja na Beida. Prvič, predpostavljali so, da je bil Cai zagovornik pravic žensk; in potemtakem so njegove ideje glede žensk vedno doumljene kot napredne. Drugič, trdili so, da je prevzel glavno vlogo pri uveljavljanju svojih naprednih idej na Beida. Takšne predpostavke zanemarjajo dejstvo, da je Cai skozi čas razvil določena tradicionalna stališča do žensk in da so ga med gibanjem 4. maja podpirali nekateri radikalni sodobniki in sodobnice. Kot reakcija na družbeno zahtevo po emancipaciji Kitajk je bila Caijeva politika sprejemanja žensk podvržena naraščajočim pritiskom nekaterih vidnejših skupin radikalcev gibanja 4. maja. Pričujoči članek zagovarja trditev, da so bili Caijevi radikalni sodobniki enako pomembni pri sprejemanju žensk na Beida kot Cai.

1 V poznem obdobju kitajske dinastije Ming je rek »manko izobrazbe je ženska vrlina« dekleta odvrčal od učenja. Glej Chen Dongyuan 1937, 188–202. Med Caijeve sodobnike sodijo Kang Youwei, Liang Qichao, Chen Duxiu, Li Dazhao, Wu Zhihui, Li Shizeng itd. Za Kang in Liang glej Qu Xingui in Tong Fuyoung 1997, 150–158, 201–208; Li Jianping 1997, 246–262; Liang Qichao 1964, 69–73. Za Chen Duxiuja in Li Dazhaota glej Qu Xingui in Tong Fuyoung 1997, 890–896; Tong Fuyoung in Zhang Tianle 1997, 256–263. Za Wu in Li Shizenga glej »Wu Zhihui geren dang'an« 1898–1932, HCG#Zhio2570, 04047, 04087, 10128; Li Shizeng 1980, letnik 1, 18–19, 34–39.

2 O vpisu žensk leta 1920 glej Jiang Menglin 1959, 93; Sun Changwei 1997, 222, 227.

Pravzaprav je bil Cai le »pasivni pobudnik«, deloma zaradi vpliva kitajskega konzervativizma, deloma zaradi lastnih tradicionalnih pogledov na ženske.

Do te alternativne interpretacije je pripeljal temeljit pregled novih primarnih virov v kitajskem jeziku, arhivskega gradiva, novih različic Caijevih zbranih del in republiške literature o ženskah. Poudariti moram, da prejšnje raziskave niso vključevale teh virov. Ta članek bo obravnaval naslednja širša tematska vprašanja: prvič, konflikte med tradicionalizmom in modernizmom v njegovih idejah; drugič, konvencionalno evalvacijo Cai Yuanpeija; tretjič, vprašanje »*nüjina*« (prepovedi deklet in žensk); četrto, potek vpisa žensk in njegove posledice. Da bi razumeli, zakaj je Cai stal med tradicionalizmom in modernizmom, moramo sestaviti okvirno skico njegovega izobraževanja v mladostniških letih ter večjih konfliktov v njegovih predstavah o ženskah in izobraževanju žensk.

2 Med tradicionalizmom in modernizmom

Rojen v trgovski družini srednjega razreda v Shaoxingu leta 1868, je imel Cai prednostni položaj pri dostopu do tradicionalne kitajske izobrazbe, in sicer pod okriljem številnih slovitih konfucijanskih učenjakov. Med letoma 1874 in 1895 je bil v času svojega kitajskega izobraževanja priča zelo različnima obdobjema – torskemu izobraževanju (1874–1885) in prostemu učenju (1885–1895). Med prvo fazo so ga o konfucijanskih klasikah učili tutorji, ki so mu zagotavljali poglobljeno, a zelo strogo vodstvo. Z vstopom v drugo fazo je prosto in samostojno poglobljal svoje znanje o konfucijanskem učenju. To je bilo odločilnega pomena, saj je gojil veliko navdušenje za konfucijanske klasike.³ Zgodnji trdni temelji, ki mu jih je zagotovila tradicionalna izobrazba, so prispevali k uspehu na številnih izjemno tekmovalnih tradicionalnih državnih uradniških izpitih. V tem obdobju je Cai razvil nekatere tradicionalne poglede na ženske.

Splošno sprejeto je mnenje, da je bil Cai tako konfucijanski učenjak kot tudi napredni izobraževalec. Njegove izkušnje z zahodnim učenjem in študijem v tujini so pospešile in okrepile kultivacijo njegovega naprednega značaja. Ko je leta 1895 Japonska porazila Kitajsko, je Cai začel stremeti k zahodnjaškemu učenju. Med letoma 1895 in 1921 lahko opazimo tri različne niti tega stremljenja: izdatno branje; usvajanje jezikov; študij v tujini. Ti vplivi so bili ključni pri oblikovanju njegovih naprednih predstav o ženskah in izobraževanju žensk. Eden izmed učenjakov je Caijevo izdatno čtivo razdelil v tri glavne kategorije. V prvo skupino je umestil prevode reformistov iz poznega obdobja

3 Cai Yuanpei 1984–89 (v nadaljevanju *QJ*), letnik 7, 268–280. Caijevo tutorsko izobraževanje pomeni *sishu jiaoyu*. Za *sishu* tipe glej Borthwick 1983, 18–25. Glej tudi Hayhoe 1984, 31–32; Pepper 1996, 52.

Qing, v drugi so bili prevodi zgodovin Japonske, Rusije in sveta, v tretji pa publikacije o naravoslovju. Usvajanje jezikov je bil drugi intelektualni vpliv. Pred odhodom na študij v tujino si je Cai prizadeval obvladati japonščino, latinščino ter nemščino. Verjel je, da je končni cilj učenja jezikov razumeti zahodne kulture. Njegovo poglavitno prekomorsko potovanje je bilo v Nemčijo (1907–1911), sledila je pot v Francijo (1913–1916).⁴ Jeseni 1916 se je vrnil na Kitajsko in postal rektor Univerze v Pekingu.

Glede na izpostavljenost kitajski in zahodnim kulturam ni presenetljivo, da so Caijeve ideje in dejanja vsebovala tako tradicionalne kot moderne značilnosti. Manj napredne značilnosti so bile do določene mere v nasprotju z njegovimi naprednimi izobraževalnimi reformami za ženske. Res lahko v njegovih zamislih glede žensk in izobraževanja žensk zaznamo nekatere vidnejše konflikte. Povezani so bili predvsem s konceptom spolne enakopravnosti, z vlogo žensk ter s cilji, vsebino in oblikami šolanja žensk.

Prvi vidnejši konflikt se je odvijal med Caijevimi novimi predstavami o spolni enakopravnosti ter njegovimi konvencionalnimi pogledi na odnose v zakonu. Na primer, ko mu je leta 1900 umrla žena, se je od njega pričakovalo, da se bo ponovno poročil. Nekaj »posrednikov« ga je prosilo, naj določi svoje pogoje za ponovno poroko. Cai je kot prvi pogoj navedel, da deklice ne sme imeti povezanih nog; drugi pogoj je bil, da mora biti pismena; tretji, da ne bo vzel priljeznice; četrti, da se lahko v primeru njegove smrti vdova ponovno poroči; in zadnji, da mora biti mogoča ločitev, če bosta imela težave v zvezi.⁵ Ti pogoji za poroko so bili za tisti čas izjemno radikalni. Izpodbijali so tradicionalni moški odnos do zakonske zveze. Po Douglasu Spelmanu je [povezovanje nog] pomenilo, da morajo ženske služiti svojim moškim; fizično je bilo nemogoče odkorakati tako daleč stran, da tega ne bi mogle početi. Odrekanje izobrazbe ženskam, čeprav to ni bilo univerzalno, jih je prav tako omejevalo. Prilježništvo je ženske poniževalo. Poleg tega so možje prilježnice vzeli zato, da so skrbele za sinove, kadar žena ni mogla ali hotela; to je vlogo žensk ponovno zreduciralo na reprodukcijo. Slavljenje krepostnega vdovstva je še enkrat več razkrilo temeljni koncept, da je bistvo ženske služiti svojemu moškemu in nikomur drugemu – četudi je ta mrtev. In za konec, prepoved ločitve je konkretno pomenila, da je lahko moški, če ni bil zadovoljen, vzel prilježnico, medtem ko ženska ni imela druge rešitve

4 *QJ*, letnik 1, 155; letnik 7, 283; Cai Yuanpei 1995 (v nadaljevanju *WJ*), letnik 13, 94. Cai Jianguo 1998, 71, trdi, da je bil japonski vpliv na Caijevo zahodno učenje zanemarjen. Deloma to drži. Vendar Caijeva odločitev za študij v Nemčiji morda pomeni, da je bil njegov glavni cilj učenje na Zahodu. O treh skupinah Caijevega čtiva glej Jin Linxiang 1994, 20.

5 *QJ*, letnik 1, 103, 120; letnik 3, 321. Nekaj učenjakov je opozorilo na to; glej Xiang Yu 1968, 33; Lubot 1970, 24; Yao Quanxing 1981, 5.

kakor samomor.⁶ V tem smislu so Caijevi pogoji za poroko namigovali na njegove napredne poglede na zakonsko enakopravnost.

Pa vendar je hkrati zagovarjal konfucijanske predstave o spolni enakopravnosti. Cai je spolno enakopravnost umestil v kontekst načela pravic in dolžnosti. Na primer, v družinski postavi je imel mož dolžnost zaščititi svojo ženo; uživala je pravico do zaščite. Podobno je imela žena dolžnost ubogati svojega moža, da bi ta užival pravico do poslušnosti. Na podlagi fizičnih razlik med zakoncema je Cai trdil, da je spolna delitev dela naravna. Par bi moral najprej opredeliti svoje naravne gospodinske obveznosti in temu primerno izpolnjevati svoje družinske dolžnosti. Po njegovem mnenju je žena posedovala naravni dar reprodukcije, mož pa se je, ne da bi imel izbiro, popolnoma posvetil karieri. Z ekonomskega vidika je bila žena podrejena možu, saj ni imela ekonomske moči.⁷ Je bila zakonska zveza enakopravna ali neenakopravna?

Drugi večji konflikt tiči med Caijevimi novimi predstavami o ekonomsko neodvisnih ženskah ter njegovimi konvencionalnimi pogledi na dobre žene in krepostne matere. Čeprav je podpiral pravice žensk v šolanju, so bili njegovi izobraževalni cilji občasno navzkrižni. Na primer, v drugem desetletju 20. stoletja je zatrjeval, da bi morale ženske za boljše kariere razviti lastne stroke, ki bi bile ekvivalentne moškim poklicem. Poklicno izobraževanje je sodilo na strokovno področje študija, na katerem bi se lahko izpopolnjevala oba spola.⁸ V skladu s tem prepričanjem je ustanovil nekaj specializiranih visokih in poklicnih šol za Kitajke, da bi postale ekonomsko neodvisne. Leta 1917 je Cai v Pekingu ustanovil *Fawen Zhuanxiuguan* (Visoka šola strokovnega učenja francoščine). Njen namen je bil posredovati znanje francoščine in poklicnih veščin; sprejemal je ljudi obeh spolov, ki so bili ustrezno kvalificirani za tovrstno urjenje. Iste leta je s sodelavci v Šanghaju ustanovil *Zhonghua zhiye jiaoyushe* (Nacionalno združenje za poklicno izobraževanje na Kitajskem). To združenje si je prizadevalo spodbujati poklicno urjenje ter izboljšati poklicno in splošno izobrazbo; podpiralo je ustanavljanje poklicnih šol in profesionalnih tutorskih visokih šol tako za moške kot za ženske.⁹ To je bilo najučinkovitejše orodje za ekonomsko neodvisnost žensk.

6 Spelman 1973, 34–35.

7 *QJ*, letnik 1, 103; letnik 2, 443; *WJ*, letnik 2, 105, 125–127, 135–136; letnik 7, 279; letnik 8, 246; letnik 13, 242.

8 *WJ*, letnik 2, 231–233; letnik 3, 116.

9 Glej dokumente Centralne Univerze v Zhongguo dier lishi dang'anguan, ur. 1991–94 (v nadaljevanju *MD*), 775–782; »Cai Yuanpei geren dang'an« 1920–37 (v nadaljevanju *SHA#3034*), 75; glej tudi *WJ*, letnik 2, 368–373, 417–420; letnik 3, 80, 467–468. O zgodovini združenja glej dokumente »Shetuan dang'an« 1926–47, *SMA#Q0-21-542*.

Cai pa je ves čas vztrajal tudi pri gospodinjski vlogi žensk; trdil je namreč, da je otrokovo izobraževanje v družini osrednja dolžnost matere. Biti dobra mati je bila naravna dolžnost Kitajk. Nadalje je poudaril, da »lahko dobra žena naredi dobrega moža in krepostna mati krepostnega otroka«. Eden izmed vzrokov, da je podpiral šolanje deklet, je bil, da so se z izobrazbo priučile gospodinjskih vlog, to je svojih bodočih obveznosti kot žen – rojevanja otrok in materinskih obveznosti glede izobraževanja otrok. Cai je še posebej nasprotoval temu, da bi ženske ostale samske do starosti. Nekatere radikalne pripadnice gibanja 4. maja so postale ambiciozne pri svojih karierah. Zahtevale so dolgoročno samskost. Po Caijevem mnenju so te samske ženske, s tem ko so se odločile svoje gospodinjske pravice in dolžnosti potisniti ob stran, postale nujna tarča kritik konzervativcev. Trdil je, da samske ženske ne morejo biti zgled Kitajkam na splošno, saj so svoje družbene vloge postavile nad gospodinjske.¹⁰ Kaj bi moralo biti zanj na prvem mestu, družbene ali gospodinjske vloge žensk?

Tretji vidnejši konflikt je tisti med Caijevimi novimi idejami o uvajanju fizične vadbe za dekleta in njegovimi konvencionalnimi pogledi na kultivacijo ženskih vrednot. V prvem in drugem desetletju 20. stoletja je Cai telesne vaje vključeval v šolske učne načrte za dekleta. Po njegovem bi morala v šoli oba spola uživati enako pravico do urjenja v teku, plavanju, borilnih veščinah, gimnastiki in drugih športih. Cai je zapisal: »Stari običaji so ženskam preprečevali, da bi stopile iz hiše, s povezovanjem njihovih nog ... Sčasoma so ženske postajale fizično vse bolj oslajljene ...«¹¹ Predlagal je opustitev povezovanja nog z namenom spodbujati dekleta, da bi sodelovala pri športu in se fizično okreplila. Verjel je, da bodo fizično močna dekleta postala fizično močne matere; te matere pa bodo nato rodile in vzgojile fizično močne potomce. Posledično bo Kitajska okrepljena s fizično močnimi državljani in državljankami.¹² To so bili moderni vidiki Caijevega mišljenja, saj v tradicionalni Kitajski niso dajali poudarka telesni izobrazbi za dekleta.

Pa vendar Cai iz dekliškega učnega načrta ni izključil tradicionalnih učbenikov. Na primer, v učbenikih Prve šole za deklice v Šanghaju so se znašli *Liji neize* [Navodila za notranje prostore v Knjigi obredov], *Nüjie* [Pravila za ženske],

10 *QJ*, letnik 2, 302, 305; letnik 3, 365; letnik 5, 115–116. Nekatere neporočene ženske so menile, da je breme poroke in materinstva tako veliko, da so se tem vlogam uprle; glej Chen Xuezhao 1998, 170. Za moderno samsko življenje žensk so verjetno izvedele iz Amerike in Evrope; glej Muxin 1912, 12–13; Jiang Shizhou 1926, 4–21.

11 Prevod iz Ts'ai Yu-hsin 1988, 206–207.

12 *QJ*, letnik 1, 103; letnik 3, 8, 474–475; letnik 5, 475–476; Ts'ai Yu-hsin, 206–207; Fan Hong in J. A. Mangan 1995, 82.

Fuxue [Žensko učenje], *Jiaonü yigui* [Izročena pravila za učenje deklet] ter *Li-enüzhuan* [Biografije zglednih žensk]. Te knjige so povečini napisali učenjaki iz obdobja Han in Qing, ki so zagovarjali predstave o moški superiornosti in ženski poslušnosti.¹³ V poznejših letih je Cai celo sam zbral biografije zglednih žensk, da bi izrazil svoja pričakovanja glede idealne ženskosti. Njegov namen je bil poudariti tradicionalne ženske vloge. Ženske so bile deležne Caijeve hvale zaradi svojih vrednot filialne pobožnosti, krotkosti, filantropije, marljivosti, skromnosti, uslužne pomoči svojim možem, skrbne nege otrok in sistematičnega urejanja gospodinjskih zadev. Njihova vsestranskost se je kazala tudi v tradicionalnih ženskih interesih, kot so vezenje, ročno šivanje, pisanje poezije in druge podobne veščine.¹⁴ Je bil namen vsebine ženskega izobraževanja poudarjati nacionalno krepitev ali tradicionalno ženstvenost?

Četrty večji konflikt najdemo med Caijevimi novimi mislimi o soizobraževanju in njegovo konvencionalno idejo o enospolnem izobraževanju. Ker bi oba tipa šolanja lahko dosegla enakopravnost, če bi bili izobraževalni rezultati uspešni, je podpiral oba. Prvič, Cai je trdil, da so tako fantje kot dekleta človeška bitja; imajo človekove pravice. Da bi jim ponudil enako šolanje in dosegel enakopravnost, je predstavil soizobraževanje. Drugič, glede na razlike med fanti in dekleti je Cai uvedel enospolno izobraževanje, saj je verjel, da bo enakopravnost dosežena, če bodo njihove razlike do popolnosti razvite. Nekaj kitajskih izobraževalcev je razpravljalo o vprašanih soizobraževanju in enospolnega izobraževanja. Nekateri izmed njih so zagovarjali soizobraževanje na vseh ravneh, medtem ko so drugi stopili v bran enospolnega sekundarnega izobraževanja, o katerem bo tekla beseda v nadaljevanju. V zvezi s to razpravo je Cai podpiral oba sklopa argumentov.¹⁵

Soizobraževanje se je zdelo naprednejše kot enospolno izobraževanje. Caijeva zamisel o soizobraževanju je deloma izvirala iz Zahoda. Z izobraževanjem v Nemčiji med letoma 1907 in 1911 se je v Caiju zbudila naklonjenost do tamkajšnjega liberalnega izobraževalnega sistema, do določene mere se je navdušil nad družbenim življenjem nemških srednješolcev, ki mu je bil priča. Leta 1911 ga je nemški učitelj povabil na obisk srednje šole v Wickersdorfu. Poleg moderne pedagogike, ki jo je sprejela ta šola, je bilo dijakom dovoljeno na čajanko povabiti

13 »Fushe diyi younii xuetang zhangcheng« 1904, 3–4. Susan Mann o *Fuxue* in *Jiaonu yigui* razpravlja v Mann 1989, 9–18. Glej tudi njen članek Mann 1992, 40–62. Ponovno glej Yuan Yiming 1997, 1442–1443; Lee 2000, 469–471.

14 Glej neobjavljen rokopis v SHA#3034 za nos. 220–222, 224–229, 231, 235–236; in Caijeve zapise v *WJ*, letnik 7, 24–25, 33, 279–280, 296–297, 316, 363–364, 386–387, 392, 403, 412–415, 418–419, 421.

15 *QJ*, letnik 3, 478–479.

tako moške kot ženske. Ta vidik družbenega življenja dijakov je bil popolnoma tuj striktni spolni segregaciji v Kitajski obdobja Qing.¹⁶ Koncept spolne segregacije je bil izpostavljen v knjigi *Liji [Knjiga obredov]*, vplivni klasiki, katere navodila so v kitajskih šolah v prvem desetletju 20. stoletja še vedno upoštevali.

Moški in ženske ne sedijo skupaj, ne nosijo podobnih oblačil, ne uporabljajo enakega okrasja in se fizično ne dotikajo med seboj. Tete in strici nikoli ne komunicirajo med seboj neposredno v družini ... Ko se poročena ženska vrne domov, ne bo sedela ob svojih bratih, niti ne bo jedla iz iste posode kot oni ... Od deklet se pričakuje, da bodo ostala doma 10 let in ne bodo zapustila družine ...¹⁷

Obstaja možnost, da je Caijevo politiko do osnovnega soizobraževanja do določene mere navdihnili njegovo opazovanje v Wickersdorfu. To načelo je predstavljalo preboj. Ker sta se oba spola smela učiti na istih osnovnih šolah, je na tej ravni tradicionalna spolna segregacija izginila.¹⁸

Vendar je v poznem obdobju Qing Cai ustanovil ločeni šoli za oba spola. Leta 1902 je v Šanghaju ustanovil Patriotsko dekliško šolo in Patriotsko učno družbo (za fante). S tem je zagovarjal spolno segregacijo na področju učenja, saj so to prakso podpirali tradicionalni kitajski starši. Ozračje v Šanghaju v prvem desetletju 20. stoletja je delno odsevalo to tradicionalno prepričanje. To lahko razberemo iz otvoritvene slovesnosti na fantovski šoli tistega leta. Gostje so prispeli in se zbrali v osrednji dvorani stavbe. Za dvorano je bila posebna soba, namenjena gostjam z dekliške šole. Povedano drugače, obiskovalke in obiskovalci so ves čas trajanja slovesnosti sedeli ločeno in rigidna spolna segregacija je bila očitna. Zdi se, da je bila Caijeva strategija pri razreševanju večjih konfliktov v njegovih predstavah o ženskah in o izobraževanju žensk njihovo vključevanje v spreminjajoče se zgodovinske okoliščine na Kitajskem. Ker družba poznega obdobja Qing ni bila dovzetna za politiko soizobraževanja, je Cai ocenil, da bi bilo primerno »sprejeti in implementirati feminizem z uporabo zmerne pristopa«. ¹⁹ Enospolno izobraževanje je bila njegova začetna strategija, kasnejša strategija pa je bila sprejemanje žensk na Univerzo v Peking.

16 *QJ*, letnik 7, 303; *WJ*, letnik 1, 192–193; letnik 13, 361. Na primer, kitajskim fantom in dekletom je bilo zaradi teh vplivov strogo prepovedano udeleževati se čajank. Glej Zhu Youxian et al. 1983–93, 651–652.

17 Citirano v Li Youning in Zhang Yufa 1975, letnik 1, 54. O konfucianskih ločenih sferah glej Ko 1992, 14–16.

18 *QJ*, letnik 3, 478–479.

19 *WJ*, letnik 2, 62; Gao Pingshu 1996–98, letnik 1, 248–249. Tukaj Cai feminizem razume v povezavi s pravicami žensk. Vendar pa so nekateri Kitajci ta pojem nedavno povezovali s feminilnostjo. Glej Wesoky 2002, 106.

3 Konvencionalna evalvacija Caija

S tem, ko so se predhodni učenjaki osredotočali na napredno plat Cai Yu-anpeijevih zamisli in dejanj ter zanemarili manj napredne plati, njihove evalvacije Caijeve vloge v izobraževanju pogosto niso kritične. Evalvacije njegovih prizadevanj za ustanovitev Patriotske dekliške šole v Šanghaju (1902) in omogočanja sprejema žensk na Univerzo v Pekingju (1920) so nazoren primer tega. Večina učenjakov je podala »pritrdilno« razsodbo. Nekateri zgodovinarji so šanghajsko dekliško šolo opevali kot »najzgodnejšo« vsedekliško šolo na Kitajskem. A so nekateri zahodni misijonarji misijonske šole za kitajska dekleta ustanovili že davno pred Caijem, zato ne moremo trditi, da je bila šanghajska šola prva. Drugi zgodovinarji jo priznavajo kot prvo s strani Kitajcev ustanovljeno dekliško šolo. Tudi ta trditev je vprašljiva, saj so nekateri kitajski pionirji podobna prizadevanja izkazali že v poznem 19. stoletju. Nadalje je bila naslovljena kot prva »ženska revolucionarna šola«. Ali je bilo res tako, bi lahko pokazala nadaljnja poglobljena raziskava, a če sprejmemo to evalvacijo, se porodi vprašanje, v kolikšni meri je pravzaprav dekletom zagotavljala enakopravno možnost za revolucionarno urjenje. Večina učenjakov je zanemarila tradicionalne vidike te dekliške šole in živela v prepričanju, da je bila njena ustanovitev primer Caijeve implementacije njegovega feminizma.²⁰

Drugi primer konvencionalne evalvacije Caija v povezavi s sprejemom žensk na Univerzo v Pekingju lahko znova ocenimo takole: Cai je kot rektor služil univerzi med letoma 1917 in 1927. V tem času je na Beida uvedel toliko reform, da jih stežka naštejemo. Segale so od prečiščevanja študentskih pogledov na univerzitetno učenje do promoviranja akademske svobode, reformiranja univerzitetnega učnega načrta in ustanavljanja raziskovalnih inštitutov, uvajanja jezikovnih reform ter ustanavljanja akademskih revij in interesnih skupin.²¹ V tem delu prispevka se bomo osredotočili na njegove izobraževalne reforme za ženske. Osrednja strategija glede enakopravne izobrazbe za ženske je bila vpeljava soizobraževanja na Beida.

20 Tai Chin-hsieh 1952, 108–109; Li Ruoyi 1972, 97; Spelman 1973, 47; Sun Changwei 1986, 84; Ts'ai Yu-hsin 1988, 201–08; Hu Guoshu 1990, 258–259; Sun Changwei 2000, 270–271. O misijonarskih posledicah glej Yu Qingtang 1969, 176. Xiong Yuezhijeva tabela krščanskih misijonarskih šol (1839–60) prikazuje nekaj ženskih šol; glej Xiong 1995, 288–289.

21 *WJ*, letnik 1, 68–72, 130–133, 197–205, 209–211. Za dokumente, ki pričajo o nastanku univerze, glej *WJ*, letnik 13, 117; dokumenti Centralne univerze v *MD*, 3. komp., 208–213. Za njeno zgodovino glej *WJ*, letnik 3, 295–296. O Caijevih izobraževalnih reformah glej Png Poh-seng 1969, 1–16. Za interesne skupine glej »Beijing daxue zonghe dang'an« 1917–27 (v nadaljevanju BUA#7 (1)), 117.

Dejavniki, ki so Caija spodbudili k vpeljavi tega programa, so številni. Najbolj tipičen in ključnega pomena je bilo po vsej verjetnosti prebujanje študentk. Njihov pogum so sooblikovala prizadevanja intelektualcev, novinarska propaganda ter vpliv gibanja 4. maja (1917–1921).²² Leta 1920 je Cai na Beida sprejel devet deklet. Celotna zgodba je bila podrobno opisana takole:

... Tik pred prelomnim dogodkom 4. maja je študentka Ts'aiju [Caiju] napisala pismo, v katerem ga je prosila za dovoljenje za študij na Univerzi [v Peking] ... Po dogodku je ta nova misel predramila številne druge študentke in nekatere med njimi so s peticijo za sprejem naslovile vodstvo univerze. Med začetkom leta 1920 in februarjem tega leta je bilo devetim dekletom dovoljeno poslušati predavanja na univerzi ... Ministrstvo za izobraževanje je univerzi nemudoma poslalo pismo z opozorilom, da bi morali sprejem študentk na univerzo temeljito premisliti ... A obstoječi zakoni na Kitajskem izobraževanja niso prepovedovali. Ts'ai je izkoristil razmere in po poletju leta 1920 brez prošnje za dovoljenje vlade devetim dekletom uradno omogočil redni vpis. To je bilo sprejeto kot začetek soizobraževanja na Kitajskem ...²³

Ta odlomek prikazuje: prvič, da je Cai igral vlogo pri sprejemanju žensk na Beida; drugič, da je dogodek zaznamoval radikalizem gibanja 4. maja; in zadnjič, da je v času dogodka obstajala konzervativna opozicija.

Pa vendar, kako pomembna je zares bila Caijeva odločitev, da ženskam dovoli študij na Beida? Dosedanji pogledi na to njegovo vlogo so bili izjemno pozitivni. Širše gledano obstajata dve možni interpretaciji. Prva sprejema pristop teorije in prakse, druga pa metodologijo vzroka in posledice. V skladu s prvo možnostjo tako Huang Zhaoheng kot Zhang Huomu med republikanskimi pedagogi opažata dve vrsti kontroverznosti glede soizobraževanja. Radikalci so zagovarjali stališče, da bi morali, če bi želeli doseči izobraževalno enakopravnost, na vse kitajske šole na vseh ravneh sprejemati oba spola na isto institucijo. Zmerneži, ki so menili, da soizobraževalni sistem zaradi mladostniške radovednosti glede nasprotnega spola za srednje šole ni priporočljiv, pa so bili naklonjeni enospolni sekundarni izobrazbi. Učenjaki obeh struj so sklenili, da je Cai leta 1920 ženske na Beida sprejel zato, ker je podpiral napredne ideje in feminizem.²⁴

Drugo možno interpretacijo zastopata Hu Guoshu in Zhou Tiandu, ki sta preučila ozadje, vzrok in vpliv sprejema žensk na Beida. Hu začenja z opisom

22 O Caijevi povezavi z gibanjem glej Lubot 1972, 73–82.

23 Chow Tse-tsung 1960, 123f. O začetku soizobraževanja glej »Wenjiao weisheng tiyu dang'an« 1913–47 (v nadaljevanju SMA#Q0-12), 72.

24 Huang Zhaoheng 1982, 113; Zhang Huomu 1983, 119–120.

razvoja dekliških šol in soizobraževanja na Kitajskem pred letom 1912, kar predstavi kot vzrok za ta dogodek. Nato dokumentira zahteve deklet po študiju na Beida, to je potek dogodka. Na koncu poda opažanje, da je takrat Caijev sprejem žensk globoko zaznamoval kitajsko izobraževanje. Zhou pa najprej kot vzrok za dogodek identificira nekatere konzervativne poglede na ženske in Caijevo potrebo po boju za njihovo enakopravnost v izobraževanju. Zatem kot vzrok za dogodek poda zanimiv opis tega, kako so nekateri dekleta Caija prepričevala, naj na Beida uvede soizobraževanje. Zhou svojo interpretacijo dogodka zaključi z ugotovitvijo, da se je Cai, čeprav je uvedel soizobraževanje, soočil z nasprotovanjem nekaterih konzervativnih vojaških mogotcev.²⁵

Konvencionalne evalvacije o sprejemu žensk na Beida, ki so jih podali ti štiri kitajski učenjaki, si zaslužijo omembo zaradi treh pglavitnih vidikov. Prvič, poglobljene študije tega vprašanja ne obstajajo ne v kitajščini ne v angleščini. Drugič, čeprav argumenti teh štirih učenjakov ne predstavljajo nujno strokovnih nazorov večine, se za njihove biografije o Caiju predpostavlja, da so rezultat temeljitih raziskav. Tretjič, njihovi zaključki so tipično odobravajoči. To je morda povezano z njihovo motivacijo. Ko so se v 80. letih 20. stoletja na Kitajskem začele pojavljati aktivnosti v spomin na Caija, naj kitajski učenjaki o njem ne bi pisali kritičnih biografij. Tako smo soočeni z dvema izzivoma, z redno uporabljenimi artikulacijami predhodnih učenjakov ter z dejansko Caijevo vlogo pri prelomnem dogodku.

4 Vprašanje »*nüjin*«

Večina kitajskih učenjakov, vključno s štirimi zgoraj omenjenimi pisci, je redno, a napačno uporabljala frazo *Beida kaifang nüjin* (neizključevanje deklet z Beida).²⁶ *Nüjin* pomeni prepoved dekletom ali ženskam, *kaifang* pa odprtost, osvoboditev oziroma emancipacijo. Če bi se *nüjin* pojavil v univerzitetnih zakonih, bi bilo razumljivo, da so napredni izobraževalci umaknili prepoved. Toda, ironično, v univerzitetnem pravilniku prepoved vstopa dekletom na univerzo v tistem času sploh ni obstajala. Če pogledamo predpise dveh univerzitetnih pravilnikov iz let 1912 in 1917, opazimo, da so bile študentove

25 Hu Guoshu 1990, 260–264; Zhou Tiandu 1994, 269–277.

26 Za pisce, ki so prevzeli *nüjin* ali *kaifang nüjin*, a njunega nastanka ne razložijo podrobno, glej na primer nekatere nedavne publikacije: Zhu Fusheng 1989, 384; Huang Xinxian 1992, 59; Lei Liangbo et al. 1993, 311; Du Xueyuan 1995, 696–697; Liang Zhu 1995, 25; Yan Guangfen 1996, 295; Gu Jiegang 1997, 174; Zhang Letian in Tan Chuanbao 1998, 181–182; Xiao Chaoran 1999, 12; Sun Changwei 2000, 272.

kvalifikacije odločilen kriterij za sprejem.²⁷ Iz zakonov lahko razberemo, da o vprašanju spola ni ne duha ne sluha.

Cai je izpostavil, da univerzitetna pravila nikjer ne predpisujejo, da »je vpis dovoljen le študentom«; drugič, pravila niso »preprečevala vstopa na univerzo študentkam«. Razlog, zakaj na univerzi ni bilo vpisanih deklet, naj bi bil, da se poprej niso prijavile k vpisu. Če bi torej zahtevale univerzitetno izobrazbo in bi bile kvalificirane, je Cai verjel, da »univerze ne bi imele nobenega razloga, da bi jih zavrnil«. Na podlagi tega je trdil, da »univerze ne izključujejo nobene študentke; izraz 'emancipacija' ne bi smel biti uporabljen«.²⁸ Caijeva razjasnitev *nüjin* poznega leta 1919 je bila morda odziv na nasprotovanje oblasti. Kot je povedal eden od zgodovinarjev, je sprejem deklet »... povzročil takšno vznemirjenje, da je celo sam predsednik republike izdal opozorilo univerzi ...«.²⁹ Jasno je, da republiški oblasti Caijeva odločitev ni bila po godu. Drug zgodovinar občuduje Caijevo zagovarjanje sprejema žensk in pravi, da je Cai ministrstvo za izobraževanje utišal, ko je izkoristil luknjo v univerzitetnem pravilniku.³⁰

V resnici pa je bil Cai glede študentk nekoliko zaskrbljen. Ko je leta 1919 nekaj deklet zahtevalo študij na Beida, je njihove želje potešil z ignoriranjem skritih univerzitetnih zakonov. A pojavlja se zanimivo vprašanje: zakaj je Cai med letoma 1919 in 1920 zanikal obstoj *Beida nüjin*, čeprav je vprašanje soizobraževanja med republiški pedagogi postajalo predmet razgretih razprav, ni pa ga zanikal že prej, glede na to, da je bil tako imenovani feminist? *Nüquan zhuyizhe* (feminist, feministka) pomeni moškega ali žensko, ki podpira enake pravice za ženske. Feministi in feministke zagovarjajo *nüquan zhuyi* (feminizem) – ideologijo enakih pravic za ženske; ideologijo organiziranih gibanj, ki si prizadevajo priboriti pravice žensk; in ideologijo družbenih preobrazb v prid ženskam.³¹ V primeru sprejema žensk na Beida Cai ni niti načrtoval tega dogodka niti ne bi mogel predvideti njegovega pojava.

Morebiti noben učitelj ali pravilo ne bi moglo preprečiti uradnega vpisa deklet na Beida, saj *nüjin* v univerzitetnem pravilniku ni bil določen. Pred tem dekleta

27 Glej dokumente ministrstva za izobraževanje v *MD*, 3. komp., 108–110, 167–169.

28 Za Caijeve poglede na to vprašanje glej *WJ*, letnik 1, 204, 210; letnik 3, 80–81; letnik 10, 579. Caijev zaključek, ki govori o tem, da »univerze ne prepovedujejo žensk«, bi lahko prišel od Xie Zhenliuja. Glej Caijevo pismo 13. decembra 1919 v *WJ*, ki ga je poslal Xieju, letnik 10, 579.

29 Chow Tse-tsung 1960, 123f.

30 Tang Zhenchang 1985, 135. Da je Cai lahko izkoristil vrzel v pravilih univerze, je bila morda posledica prebujenja njegovih prijateljev, glej Zhi Weng 1977, letnik 1, 1564.

31 To definicijo feminizma najdemo v Humm 1995, 94. Po Elisabeth Croll je izraz »feminizem« težko definirati zaradi njegovih nenehnih reinterpretacij. V komunistični Kitajski je bil ta izraz zlorabljen, saj se je nanašal na tiste, ki se borijo izključno za interese žensk. Glej Croll 1980, 3.

niso nikoli izrazila tako močne zahteve po študiju na nacionalni univerzi, kar gre pripisati umanjkanju samozavesti v boju za enake izobraževalne pravice. Psihološko gledano so se izključile same. Četudi bi zahtevo izrazile, bi jo konzervativni pedagogi ignorirali. To bi lahko bila oprijemljiva ovira v razvoju višjega izobraževanja za ženske. Za to oviro verjetno obstajata dve razlagi: vpliv konfucijanske tradicije in nezadostno poznavanje zahodnega feminizma. Nekatera kitajska dekleta iz gosposkih družin so bila deležna konvencionalne domače izobrazbe, učila so se o ženstvenih vrlinah z glavnim ciljem postati dobre žene in krepostne matere.³² Po tradiciji se od njih ni pričakovalo, da bodo pridobile visoko izobrazbo. Ta pojav morda izvira iz antične Kitajske, kjer je bila izobrazba žensk razumljena bolj kot »okras privilegiranega razreda«³³ kot pa nuja. Povedano drugače, le premožnejši Kitajci so si lahko privoščili izobrazbo, če so verjeli, da je izobraževanje deklet na domu res nujno. Poleg tega je bila vsebina izobraževanja za dekleta omejena na določene konfucijanske moralne lastnosti, kot so *xiaoti* (filialna pobožnost), *zhongzhen* (zvestoba), *zhenjie* (devišstvo) in druge tradicionalne vrednote. Zdi se, da je bil eden od ciljev takšnega učenja »okrepiti konfucijanski družbeni red«.³⁴ Skozi učenje v šoli jih je ta zgodovinska dediščina tako močno zaznamovala, da je ženskam v republiški Kitajski umanjalo potrebnih izkušenj za boj za enako pravico do univerzitetne izobrazbe.

Toda konfucijanska tradicija in pomanjkanje sredstev sta porodila nejasnost – ali bi si kitajski pedagogi lahko privoščili enospolne ali soizobraževalne visoke šole in univerze? To je ostalo pod vprašajem, dokler niso pedagogi leta 1920 na kitajskih univerzah uradno uvedli soizobraževalnega sistema. Članek Jie Fengzhena je pokazal, da je v tistem času nova politika med pedagogi sprožila burne razprave. Jia je tistega leta identificiral štiri skupine pedagogov.³⁵

Prva skupina je bila naklonjena ideji univerzitetnega soizobraževanja. Verjeli so, da bi ta rešila problem družbenih interakcij med spoloma in med študentstvom razvnela tekmovalni duh pri učenju. Druga skupina je idejo univerzitetnega soizobraževanja ostro zavračala, saj je zagovarjala strogo spolno segregacijo. Vzdrževanje spolne segregacije je pomenilo ohranjanje konfucijanske tradicije; zanje sta namreč »država in družina posedovali vsaka svoj skupek navad«. Tretja skupina je verjela, da bi morali soizobraževanje

32 Susan Mann o tradicionalnem izobraževanju deklet na domu razpravlja v Mann 1994, 19–49. Glej tudi monografijo Susan Mann, *Precious Records: Women in China's Long Eighteenth Century* (Mann 1997).

33 Fraza je povzeta po Ho Wing-chungu (Ho wing-chung 1995, 222).

34 P.t., 196.

35 Štiri skupine so zajemale popolne podpornike, popolne nasprotnike, delne podpornike in delne nasprotnike. Glej Jia Fengzhen 1920, 1–2.

vpeljati v osnovne šole ter na univerze. To je spet spominjalo na pogled zmernih pedagogov na soizobraževanje. Zadnja skupina pa je trdila, da bi morali novi sistem vpeljati zgolj v osnovne šole.³⁶

Eden izmed razlogov, zakaj si Jiin članek zasluži pozornost, je, da so celo leta 1920, ko se je soizobraževanje na kitajskih univerzah že pojavilo, polemike pedagogov upočasnile njegovo uveljavljanje širom Kitajske. Soizobraževanje samo po sebi v kratkem časovnem obdobju verjetno ne bi zmoglo zagotoviti popolne izobraževalne enakopravnosti. Da bi jo dosegli, so bili potrebni nadaljnji eksperimenti pri zaposlovanju osebja, oblikovanju učnih načrtov in preskrbi z opremo.³⁷ Poleg tega so učenke prepoved univerzitetnega izobraževanja videle kot posledico lastnega pomanjkanja samozavesti in izkušenj. Tako je razmišljala tudi večina pedagogov, saj so se soočali s težavo pomanjkanja sredstev, ustrahovala pa jih je tudi kitajska tradicija. Izraz *nüjin* v dokumentih in institucijah sploh ni obstajal, zasajen je bil v um učencev in učiteljev. V bistvu je kitajska psihologija povzročila prepoved študija ženskam na Beida. Razjasnitev ozadja termina je bila ključnega pomena.

5 Potek sprejemanja žensk in njegove posledice

Pomanjkljivo poznavanje zahodnega feminizma je dekletom preprečilo tudi boj za enakopravnost na področju univerzitetnega učenja. To se je povezovalo s tokovi nove misli, ki so jo prinesli radikalci »4. maja«, in z drugim argumentom, ki ga želimo premisliti. Še enkrat, zakaj je Cai na *nüjin* pomislil leta 1919 in ne prej? Kakšna je bila njegova dejanska vloga pri uradnem sprejemu deklet na Beida leta 1920? Dobro je prepoznati njegovo držo do soizobraževanja pred pojavom omenjenega dogodka.

Cai je imel marca 1919 v Pekingu govor, v katerem je izrazil svoje poglede na soizobraževanje za revne.³⁸ Analiziral je štiri vidike soizobraževanja. Prvič, družbene interakcije med fanti in dekleti so bile na Kitajskem po tradiciji neprijetne. Odnosi med spoloma so večinoma temeljili na ljubezni, ne pa na prijateljstvu. Izpostavil je, da v zahodnih družbah ta pojav ni tako prisoten, saj se pripadniki obeh spolov med seboj spoštujejo in prosto tvorijo prijateljstva. Cai je to idejo o prostih družbenih interakcijah razvil, ko se je šolal v Nemčiji. Drugič, potemtakem je bil kritičen do obstoječe stroge spolne

36 Jia Fengzhen 1920, 1–2.

37 To zato, ker je izobraževalna neenakost obstajala na soizobraževalnih srednjih šolah; glej Tang 1923, 31–32.

38 Zhou Tiandu, str. 270, zapiše, da je imel govor v Tianjinu, vendar ga je imel v Pekingu. Glej *WJ*, letnik 2, str. 509.

segregacije, njene pomanjkljivosti je ponazoril s primerom kitajske opere. Ta oblika umetnosti mu ni bila všeč, ker ženske in moški v predstavi niso smeli sodelovati. Performerji so igrali ženske vloge; ta pristop je resno vplival na naravni videz spolnih značilnosti. Tretjič, Cai se je zavedal, da je bil soizobraževalni sistem zelo razširjen na zahodnih šolah, od osnovnih do visokih šol, ter je Kitajsko spodbujal, naj sledi temu vzoru. Povedano z njegovimi besedami, vse srednje šole in univerze v zahodnih državah so sprejele soizobraževalni sistem. Tudi večina ameriških šol je bila po naravi soizobraževalnih. Vprašal se je: zakaj Kitajska ni vpeljala takšnega novega izobraževalnega sistema? Končno – in najpomembnejše – Cai je sklenil, da bodo prvi kraj za eksperimentiranje s tem sistemom »osnovne šole za revne«.³⁹

Caijeva teorija o soizobraževanju je bila podobna Jia Fengzhenovi identifikaciji z idejami o prvi skupini pedagogov, saj je ta skupina resnično podpirala soizobraževanje. Njegove zamisli o vpeljavi tega sistema so bile prav tako blizu predlogu tretje skupine, da ga najprej vpeljejo na osnovno raven in kasneje na univerzitetno. Razlika je bila v tem, da Cai v času, ko je imel omejnjeni govor, ni predlagal univerzitetnega soizobraževanja, temveč zgolj preizkus osnovnega soizobraževanja. V tem kontekstu ni bil pretirano napreden izvajalec *absolutnega* soizobraževanja na vseh ravneh. Bil je bolj previden. Govor je razkril njegovo mišljenje, da bo uvajanje enakih izobraževalnih pravic za ljudi iz nižjih slojev v osnovne šole zgradilo podlago za napredek tako revnih kot bogatih. Vendar so njegove zamisli o vpeljavi osnovnošolskega soizobraževanja trčile ob njegovo vztrajanje pri reformiranju univerzitetnega izobraževanja kot prednostnega koraka.⁴⁰

Nevidna sila, ki je Caija potisnila, da je po govoru marca 1919 obšel *nüjin* in sprejel dekleta na Beida, je bil vse večji pritisk treh izstopajočih naprednih skupin gibanja 4. maja, to so intelektualci Beida, publicisti in študentke. V tej mreži je bil Cai pasivni pobudnik, saj so njegovo odločitev sprejeti dekleta na Beida izzvale aktivnosti drugih naprednjakinj in naprednjakov. Pojav intelektualcev Beida pa je pravzaprav rezultat njegove politike akademske svobode. Ta politika je omogočila soobstoj različnih in med seboj konfliktnih pogledov med predavatelji in študenti, kar je ustvarilo radikalno intelektualno klimo. Cai je verjel, da je ta politika ključnega pomena za razvoj

39 QJ, letnik 3, 266; WJ, letnik 2, 512–513. Za Caijeve poglede na soizobraževanje glej QJ, letnik 3, 280–284, 473–479; WJ, letnik 3, 65, 121–122. Za njegove poglede na enospolno izobraževanje glej QJ, letnik 3, 473–479, letnik 4, 34–36. Za njegove poglede na spolno segregacijo glej »Beijing minguo zhengfu jiaoyubu dang'an« 1912–27 (v nadaljevanju SHA#1057), 99.

40 Zaznati je mogoče nekonsistentnosti med Caijem in Fan Jingshengom glede izobraževalnih reform leta 1912.

kitajskih študij. Skladno s tem je na Beida pozdravljal tako konzervativce kot naprednjake.⁴¹

Med vidnejšimi konzervativci so bili med drugim Gu Hongming (1857–1928), Liu Shipei (1884–1919) in Huang Gang (1886–1935).⁴² Gu, ki je zagovarjal vse kitajske tradicije, je na Beida poučeval angleščino in latinščino. Kar se tiče žensk, je verjel, da je »priležništvo upravičljivo«, saj je to kot »čajnik z več skodelicami, ki tvorijo čajni set«. Zdi se, da so bili Gujevi pogledi na ženske tipično tradicionalni. Liu je služil dvoru dinastije Qing in podpiral monarhično gibanje Yuana Shikaija (1859–1916). Kljub tej konzervativnosti ga je Cai leta 1917 povabil na Beida kot predavatelja na področju klasikov in zgodovine. Huang je na Beida poučeval leta 1912. Čeprav je zavračal reforme in protestiral proti zahtevam študentov v času gibanja 4. maja, je Cai toleriral njegovo tradicionalno držo.⁴³ Ti trije akademiki so združili moči v boju proti sodobnim tokovom.

Med vplivne naprednjake sodijo med drugim Chen Duxiu (1879–1942), Li Dazhao (1888–1927) in Hu Shi (1891–1962).⁴⁴ Chen je bil leta 1917 dekan, njegov časopis *Xinqingnian* (Nova mladina) pa je imel močan vpliv na mišljenje mladih. Prve številke so izšle septembra 1915. Propagiral je feminizem in se zavzemal za emancipacijo žensk. Li, vodja knjižnice leta 1918, je kmalu začel s poučevanjem zgodovine in politologije. Poleg tega je Chenu pomagal pri urejanju radikalnih časopisov. Sočasno je predaval žensko zgodovino na Višji dekliški normalni v Pekingju.⁴⁵ Mogoče je ravno zaradi te izkušnje na visoki šoli spodbujal feminizem. Liberalni učenjak Hu se je med letoma 1915 in 1917 izobraževal v Ameriki. Cai ga je po zaključku šolanja povabil na Beida kot učitelja filozofije in angleške literature. Hu je bil ugleden feminist, ki je svoja stališča izražal v Chenovih časopisih.

Glede na raznolik izvor akademikov na Beida⁴⁶ so tradicionalne konfucijanske vrednote naletele na pestre izzive naprednjakov. S tem ko so intelektualci s pisanjem kritik v številnih pomembnih časopisih, kot so *Xinqingnian*, *Xinchao* [*Novi tokovi*] (januar 1919), *Xingqi pinglun* [*Tedenski pregled*] (junij 1919),

41 *WJ*, letnik 1, 69, 222–223; letnik 10, 517; BUA#7(1)(117). Glej tudi Lubot 1973, 48–49.

42 Za kratke biografije Guja, Liuja in Huangja glej Chow Tse-tsung 1960, 62–63S; Lubot 1970, 74–75.

43 Chow Tse-tsung 1960, 62s; Lubot 1970, 74–75.

44 O naprednjakih glej v Chow Tse-tsung 1960, 42a (Chen), 540 (Li), 26–27C (Hu).

45 P.t., 540. Za zgodovino visoke šole glej »Wenhua jiaoyu xitong dang'an huiji« 1921–35, SHA#113(300).

46 Glej dokumente v SMA#Q0-12-841 za podrobnosti o kadru Beida. Za člane filozofske fakultete glej arhive v BUA#7(1)(42).

Shaonian zhongguo [Mlada Kitajska] (julij 1919) ter *Shaonian shijie* [Časopis združenja mlade Kitajske] (januar 1920), širili idejo feminizma in emancipacije žensk, so se razvili pritiski po radikalnih izobraževalnih reformah za ženske.

Chen Duxiu je leta 1916 v časopisu *Xinqingnian* objavil članek o konfucijanskem načinu in modernem življenju. Eden od izobraževalcev je zatrdil, da je Chen v prispevku napadel konfucijanska stališča o ženskah. S preizpraševanjem *Lunyu* [Konfucijevi analekti] in *Liji* je Chen izrazil nestrinjanje s konfucijanskimi etičnimi nauki, ki zadevajo življenja žensk. Zavračal je podrejenost Kitajk in njihovo vzdržno vdovstvo ter tradicionalno spolno segregacijo, saj v moderni družbi Republike Kitajske, kjer so bili družbeni odnosi med spoloma običajni, ni imela pomena.⁴⁷ Za Chena je bil ideal moderne družbe spoštovanje individualnosti žensk ter podpiranje njihove neodvisnosti.

Hu Shi je poudarjal pomembnost spolne enakopravnosti v izobraževanju. Leta 1919 je v časopisu *Xingqi pinglun* objavil članek o emancipaciji žensk. Po njegovem mnenju bi se morala emancipacija začeti z lastnim osvobajanjem žensk samih. Neuspeh izobraževanja za ženske gre pripisati neuspehu osvoboditve dekliškega šolanja. To je bilo posledica dejstva, da so bila dekleta v osnovni šoli upravičena le do osnovnega znanja. Kratenje njihove pravice do višje izobrazbe je bila pomanjkljivost kitajskega izobraževalnega sistema. Hu je prišel do sklepa, da je prvi korak proti emancipaciji žensk na področju izobraževanja vpeljava sekundarnega in univerzitetnega soizobraževanja. To naj bi dekletom in ženskam zagotovilo enako izobrazbo.⁴⁸ Iz tega je razvidno, da je Hu o univerzitetnem soizobraževanju razmišljal pred Caijem, ki je idejo razkril leta 1920. Morda je prav on spodbudil Caijevo potezo.

Tudi Li Dazhao je podpiral feminizem. V eseju o »emancipaciji žensk« in o »demokraciji«, objavljenem leta 1919 v časopisu *Shaonian zhongguo*, je preučil nerazdružljivo povezavo med obema ključnima področjema. Prvo je razumel kot sredstvo za doseganje drugega. Najprej je identificiral problem tradicionalnega izključevanja Kitajk iz družbenih aktivnosti – pojavila se je moška totalitarna družba. Nato je zaznal, da tudi Zahodu ni uspelo doseči prave demokracije. Občudoval je enega od zahodnih citatov o demokraciji, ki pravi, »oblast nad ljudmi za ljudi ... od ljudi«. Sklenil je, da je najboljši način za vzpostavitev demokracije uveljaviti demokracijo med spoloma.⁴⁹ Čeprav Li ni omenjal šolanja žensk, se je v njegovih idejah zrcalila napredna drža do žensk. Na splošno so Chen, Hu in Li igrali vlogo pri napeljevanju Caija, da na Beida sprejme ženske.

47 Chen Duxiu 1999, 5–8; Shu Xincheng 1932, 402.

48 Hu Shi 1919a, 1.

49 Li Dazhao 1919, 27–28.

Publicisti so s prizadevanji intelektualcev doživeli razodetje. Ta razmeroma nepoznana skupina je delovala kot vplivna sila ter močan spodbujevalec za prebujenje moških in žensk, da so zahtevali radikalne izobraževalne reforme. Periodični prispevki med letoma 1912 in 1919 na temo izobraževanja žensk in feminizma izpod peres teh piscev so preštevilni, da bi jih vse našteli.⁵⁰ Nekateri so v ospredje postavili spolno segregacijo. Drugi so se ukvarjali s konceptom enakopravnega izobraževanja za ženske, najnovejši pa so razpravljali o vprašanju soizobraževanja.

Tian Ying je leta 1915 prispeval esej o spolnih razlikah in izobraževanju spolov. Pisec je orisal, kako zelo sta si spola med seboj različna tako v fizičnem kot psihološkem pogledu, zaradi česar naj bi bilo ohranjanje spolne segregacije neizogibno. Tian je nasprotoval ideji absolutne enakosti v izobraževanju za oba spola. Na njegovem prepričanju je bilo dekleta zaradi njihovih prirojenih lastnosti enostavno oblikovati v dobre žene in krepostne matere.⁵¹ V tem smislu je Tianova predstava o izobraževanju žensk dokaj konvencionalna. Namesto da bi se zavzemal za poklicno izobraževanje žensk, kar je bilo v drugem desetletju 20. stoletja zelo razširjeno, je še vedno zagovarjal parolo »dobrih žena in krepostnih mater« iz 19. stoletja. Ta parola je visoko cenila ženske kot gospodinje. Guo Xujing je leta 1919 prevedel članek o razvoju odnosov med spoloma. Izvorni avtor je odnose med spoloma razdelil na več različnih obdobj. Članek je pokazal, da spolna segregacija na vrhuncu obdobja »mešanih in kolektivnih zakonskih zvez« ni obstajala. Očitno je bil položaj žensk med obdobji »matriarhata« in »monogamije« nadrejen. Vendar se je njihov položaj od uvedbe prisilnih porok in porok kot ekonomskih dogovorov poslabšal. Morda je Guo skušal s prevodom v Kitajcih prebuditi voljo do boja za »enakopravni družbeni položaj« in uresničiti »spolno delitev dela« na Kitajskem.⁵²

50 Za časopisne članke o izobraževanju žensk (1912–19) glej *Funü zazhi* 1.1 (Jan. 1915), 1–3, 1.6 (Junij 1915), 1–9, 1.9 (1915), 1–3; *Jiaoyu zazhi* 4.12 (1912–13), 108, 6.2 (1914), 1–2, 8.3 (1916), 44–50, 10.8 (1918): 107–10, 11.5 (1919): 13–18; *Nüxuesheng zazhi* 3 (Jan. 1912): 2–3, 37–38, 57–58, 62–64, 67; *Nüzi baihuabao* 2 (Okt. 1912): 17–24, 3 (Nov. 1912), 9–16, 4 (Nov. 1912), 9–16, 5 (Dec. 1912), 9–16, 6 (Dec. 1912), 9–16; *Nüzi zazhi* 1.1 (1915), 1–7; *Shaonian zhongguo* 1.1 (Jul. 1919), 32–34. Za časopisne članke o feminizmu (1912–19) glej *Chenbao* (7. julij 1919), 3; *Funü shibao* 13 (1914), 8–9, 15 (1914–15), 11–12; *Nüzi shijie* 5/6 (Julij 1915), 6–8; *Shaonian zhongguo* 1.4 (Okt. 1919), 1–50; *Xinchao* 1.2 (Feb. 1919), 252–59, 2.1 (Okt. 1919), 1–20, 2.2 (Dec. 1919), 266–75; *Xinqingnian* 2.6 (Feb. 1917), 1–4, 5.1 (Julij 1918), 5–14, 5.2 (Avg. 1918), 161–162; *Xingqi pinglun* 9 (3. avg. 1919), 1–2, ii (17. avg. 1919), 1–4, 18 (5. okt. 1919), 3–4, 22 (2. nov. 1919), 3–4, 23 (9. nov. 1919), 2–4, 31 (Dec. 1919), 1–4.

51 Tian Ying 1915, 1–5 in 1–8 v tem zaporedju.

52 Guo Xujing 1919, 799–806.

Cheng Yao, Meng Jun in Nan Hua so podali publicistične kritike o enakopravnosti žensk v izobraževanju. Cheng je leta 1912 trdil, da se oba spola rodita enakopravna in da umanjkanje enakopravnega izobraževanja ustvarja neenakost. Pisec je zato verjel, da je ključ do spolne enakopravnosti v šolanju žensk. Podobno je Meng menil, da »neenako izobraževanje ustvarja razlike v znanju«. Te razlike so še poglobljale vrzel med spoloma. Zato, je bil prepričan Meng, je bil ženski boj za enako izobraževanje odskočna deska proti »enakim pravicam«. ⁵³ Nan je bil glede enakega izobraževanja nekoliko previdnejši. Čeprav je leta 1915 spremljal kontroverzne razprave izobraževalcev na to temo, je menil, da bi izobraževanje obeh spolov prineslo različne posledice. Na primer, razvijanje »talentov« je bilo izključno v domeni fantov. Nan je pojasnil: prvič, ženske so bile izločene iz razvijanja »talentov«; drugič, Kitajska je pričakovala le prispevek moških; in nazadnje, finančne zagate države so ženskam omejevale dostop do razvijanja »talentov«. ⁵⁴

Konzervativne in napredne polemike na temo izobraževanja žensk in feminizma so med letoma 1912 in 1919 soobstajale. Pa vendar, če ne bi bili soočeni z izzivi, nobena od strani ne bi jasno razumela lastnega stališča. Živahne razprave med nasprotujočima si stranema so pomagale doseči končni sporazum radikalnega izobraževanja za ženske. Morda je bil eden od sporazumov soizobraževanje. Ni Liang, strokovnjak na področju izobraževanja, je močno podpiral soizobraževalni sistem na Kitajskem. Kot je razvidno iz njegovega članka o enakopravnosti izobraževanja za oba spola iz leta 1917, je bil eden izmed pomembnejših korakov proti enakopravnemu izobraževanju uvedba sekundarnega in univerzitetnega soizobraževanja. Pričakoval je, da se bo s tem položaj žensk izboljšal. ⁵⁵ Učenjak Luo Jialun je leta 1919 videl »soizobraževanje kot nadvse pomemben del emancipacije žensk« na Kitajskem. Opazil je pet prednosti tega sistema. Prvič, prek soizobraževanja bi bila oba spola deležna enakega razvoja življenjskega sloga. Drugič, soizobraževanje je izboljšalo družbeni položaj žensk, saj je okrepilo vzajemno spoštovanje med spoloma. Tretjič, pripomoglo je k ustvarjanju in oblikovanju vzdušja v družbenih interakcijah med spoloma. Četrtrič, soizobraževanje je povečevalo možnosti za uspešno zakonsko življenje, saj sta morala aktivno sodelovati oba spola. Soizobraževanje je tlakovalo pot k boljši komunikaciji med njima. In zadnjič, Luo je prišel do

53 Cheng Yao 1912, 64; Meng Jun 1912, 67.

54 Nan Hua 1915, 1–4.

55 Ni Liang 1917, 1. Kang Baiqing je tudi delil Nijevo idejo o univerzitetnem soizobraževanju; glej obsežni članek »Daxue yishoukai nüjinlun« (Kang 1919, 7).

zaključka, da je spolna enakopravnost v izobraževanju pomemben korak proti emancipaciji žensk.⁵⁶

Do leta 1919 je publicistični radikalizem glede izobraževanja žensk postal močna sila, ki je dekleta in ženske navdihovala, da so zahtevale višjo izobrazbo. Luojeva vprašanja so bila v tistem času zelo na mestu: Zakaj so se o temah, povezanih z emancipacijo žensk, pogovarjali izključno moški? Zakaj Kitajke niso izražale ničesar, zakaj niso ukrepale ali se s problemom spoprijele z lastno inteligenco?⁵⁷ Na prvi pogled so bile prav zahteve žensk po univerzitetnem izobraževanju odločilnega pomena pri tem, da jim je Cai dovolil uradni vpis.

Deng Chunlan iz province Gansu je bila pionirka v tovrstnem delovanju. Intelektualci Beida, publicisti in Caijev govor marca 1919 so jo spodbudili, da je dva meseca kasneje Caiju napisala pismo, v katerem je zahtevala študij na Beida:

... Chunlan sem za časa svojega osnovnega izobraževanja občudovala zamisel o enakopravnosti spolov ... Prebrala sem članek o vašem govoru za revne, ki ga je objavila vaša cenjena Univerza, in razumem, da še vedno podpirate idejo o enakopravnosti spolov. Zato vam pišem v želji, da boste temeljito preudarili sprejem žensk na kitajske univerze. Koliko časa bomo morali v nasprotnem primeru še čakati na to? ...⁵⁸

Do takrat, ko je pismo prispelo na Beida, je Cai zaradi četrtomajskega incidenta odstopil s položaja rektorja. Dengino pismo je bilo spregledano. Vendar je v iskanju nadaljnje podpore intelektualcev in novinarjev glede univerzitetnega soizobraževanja v pekinških in šanghajskih časopisih objavila nepregledno število pisem, v upanju, da bodo zbudila pozornost Kitajk in Kitajcev.⁵⁹

Odzval se je Hu Shi. V eseju iz oktobra 1919 o sprejemu žensk na univerze je izrazil razočaranje nad Denginimi trivialnimi zahtevami po tutorskih urah le na Beida. Glede na konzervativnost kitajske družbe ni odločno zahtevala uradne univerzitetne izobrazbe. Zato je Hu predlagal tri korake za sprejem žensk na univerze. Prvič, univerze bi morale zaposliti »kvalificirane profesorice«. Drugič, sprva bi morali študentke vpisati kot »opazovalke«. Tretjič,

56 Luo Jialun 1919a, 10–11.

57 P.t., 19.

58 Dengino pismo je bilo objavljeno v *Chenbao* (3. avg. 1919) v rubriki »Correspondence«.

59 Za Caijev odstop glej njegovo pismo 8. maja 1919 v *WJ*, letnik 10, 526–527; glej tudi Lubot 1972, 76–79. Za Dengine prihodnje aktivnosti glej *WJ*, letnik 1, 207fn16; Deng Chunlan 1932, 121; Wang Zheng 1999, 77–78. Wang Lan je bila razočarana nad neuspehom Denginih aktivnosti; glej Wang Lan 1920, 7.

»izobraževanje žensk« bi morale raziskovati strokovnjakinje.⁶⁰ Njegov pristop k univerzitetnemu soizobraževanju je bil bolj ambiciozen kot Dengin. Ko se je Cai septembra 1919 vrnil na svoj položaj na Beida, so ga zaznamovale Hujeve misli o soizobraževanju.

Odzval se je tudi Xie Chuzhen, ki je 9. decembra 1919 Caiju napisal pismo v imenu Kitajk. V pismu ga je prepričeval, naj resno premisli o sprejemu žensk, in to kljub še vedno obstoječi početrtomajski konzervativnosti. Po Xiejevem mnenju je večina elitnih Kitajcev že stopila v bran liberalizma. Prvi korak je bil emancipirati ženske in jim ponuditi enako izobrazbo. Poglobljeno je tudi pojasnil nekaj prednosti vpisovanja deklet.⁶¹ Cai je štiri dni kasneje odgovoril:

G. Zhenliu [Xie Chuzhen]

Prejel sem vaše pismo o »sprejemu žensk na univerzo«. V univerzitetnem pravilniku ni nobenega pravila, ki bi predpisovalo, da »se dekleta ne morejo vpisati v šole« ... Potemtakem univerza ne prepoveduje vpisa dekletom: ne bi smeli uporabljati izraza »odpreti«. Če se maturantke prijavijo k vpisu, nimamo prav nobenega razloga, da bi jih zavrnil.

V pismu ste zapisali: »Številna liberalno usmerjena dekleta so preteklo leto zahtevala sprejem na univerzo, ampak vi ste rekli: 'sodobna družba ne bo sprejela soizobraževanja'«. Tega se ne spominjam ... Četudi je to res, sedaj nikakor ne bom tako razmišljal.

13. december, Cai Yuanpei⁶²

Pismo daje vtis, da čeprav je bil Cai naklonjen univerzitetnemu soizobraževanju, leta 1918 za njim ni trdno stal. A si je po incidentu 4. maja premislil. Mogoče je bila, kot sklepa eden izmed učenjakov, emancipacija žensk vidna posledica tistega dogodka.⁶³ Zdi se, da je bila početrtomajska kitajska družba bolj odprta do novih reform. Zato so Dengina prizadevanja in Xiejevo pismo leta 1919 Caija spodbudila, da je naslednje leto ukrepal v naprednejši smeri.

Spomladi 1920 so se začele odpirati priložnosti. Drugo dekle, Wang Lan iz province Jiangsu, je februarja zahtevalo študij na Beida. Po besedah njenega brata Wanga Kunluna je zaradi bolezni zamudila izobraževalne priložnosti. Čeprav je ostala doma, si je nadvse želela izobraževati se na Beida. Da bi

60 Hu Shi 1919b, 1–2.

61 Jin Linxiang 1994, 192; Zhou Tiandu 1994, 271.

62 *WJ*, letnik 10, 579. Xie Zhenliu in Xie Chuzhen je ista oseba z različnima imenoma.

63 Chow Tse-tsung 1960, 257. Dodatni dokazi, da je Cai leta 1918 zavrnil sprejem žensk na Beida, se pojavijo v Luo Jialun 1919b, 7.

dosegla svoj cilj, je brata, ki je študiral na Beida, prosila, naj o njenih potrebah obvesti Caija. Cai je Wanga Kunluna vprašal: »Si res želi poskusiti?« Odgovor je bil: »Da, res si želi.« Cai je v nadaljevanju potrdil: »Sporočite ji, da lahko poskusi.« Wang Kunlun je bil prepričan, da je bila njegova sestra prva študentka na Beida.⁶⁴ Wang Lanina prizadevnost in pogum sta Caija prepričala, da je uresničil njene sanje.

Pa vendar Wang Lan ni bila uradno vpisana na Beida. Odobrili so ji status študentke opazovalke, ker je zamudila sprejemni izpit. Cai je vztrajal pri tem, da morata za vpis na univerzo oba spola opraviti enak sprejemni izpit. Zdi se, da je bil glede izpitnih pravil strog.⁶⁵ Aprila 1920 je funkcionar Wang Guangyu opravil raziskavo o začetkih soizobraževanja na Beida. Iz nje je razvidno, da je bil Cai glede soizobraževanja zaskrbljen, da je sodeloval pri vstopnem ocenjevanju in da je, ko so preverjali univerzitetne diplome, od ministrstva za izobraževanje zahteval, naj o soizobraževanju dobro premisli.⁶⁶ Med februarjem in septembrom 1920 je bilo na Beida sprejetih devet deklet s statusom študentk opazovalk. To so bile Wang Lan, Deng Chunlan, Han Xunhua, Zhao Maoyun, Zhao Maohua, Yang Shoubi,⁶⁷ Cheng Qinruo, Xi Zhen in Cha Xiaoyuan. Vse so študirale humanistiko. Po septembru so bile vse kandidatke, ki so uspešno opravile sprejemni izpit, uradno vpisane.⁶⁸

Že pred tem je potekala dolgotrajna razprava o sprejemu deklet na Beida. Dogodek je naznanil korenite spremembe v zgodovini modernega kitajskega izobraževanja, saj se je jeseni 1920 na Beida prvič in uradno začelo soizobraževanje na kitajskih nacionalnih univerzah. Ne le, da je to odpravilo spolno segregacijo na področju višjega izobraževanja, ženskam je omogočilo tudi enake priložnosti za študij na višji ravni.⁶⁹ Ta dogodek prikazuje, kako so nekatere Kitajke prestopile spolne ločnice v univerzitetni postavi in vstopile v sfero, ki je

64 Wang Kunlun 1995, 115–116; Zhao Qingyuan 1998, 147–148.

65 Glej rokopise v BUA#7(1)(50), 7(1)(77); glej tudi Zheng Tianting 1995, 136.

66 Glej dokumente vojaškega ministrstva v *MD*, 3. komp., 217–218.

67 Yang Shoubi je (leta 1919?) Caiju napisala pismo, v katerem je zahtevala sprejem na Beida; Cai je sprejem odobril. Glej njeno neobjavljeno pismo 3. novembra 1922 v BUA#7(1)(180).

68 *WJ*, letnik 1, 207fn16. O sprejemu deklet na Beida glej »Beipingshijiaoyu dang'an« 1910–48, BMA#J4-1-1565; BUA#7(1)(123), 7(1)(130), 7(1)(149); »Beijing daxue xiaoshi ziliao« 1898–1958, BUA#Z11.30, Z11.5-5. Glej tudi Beida news v *Beijing daxue xuesheng zhoukan* 9 (Feb. 1920), 11; *Beijing daxue rikan* (11. mar. 1920), 2. V *Beijing daxue xuesheng zhoukan* 10 (Mar. 1920), 1, je bila objavljena fotografija treh študentk opazovalk. Od devetih deklet se jih je šest vpisalo na študij filozofije, dve na študij angleščine in ena na študij kitajščine. Glej Bailey 2001, 335, št. 9.

69 Pred letom 1920 so nekateri misijonarji ustanovili zasebne visoke šole za Kitajke. Glej Miner 1917, 383–389; Graybill 1918), 486–487; Gan Naiguang 1920), 1–6; Peng Yacui 1920, 100–107.

pred tem sodila v domeno moških. Sklenemo lahko: čeprav je imel Cai določeno vlogo pri tem dogajanju, je bil pritisk inteligence, novinarskih krogov in študentk enako pomemben. Pravzaprav ga je k ukrepanju silil tudi ta naraščajoči pritisk. Ko je postal premočan, da bi se mu uprl, se je Cai odzval.

Ko je soizobraževanje na univerzitetni ravni zaživelo, so se okrepila tudi nasprotovanja. Caija je skrbelo neodobranje nekaterih konzervativcev. Aprila 1920 je ministrstvo za izobraževanje na Beida naslovilo pismo, v katerem je Caija svarilo, naj bo glede sprejemanja študentk opazovalk preudaren. Opozorilo je, da bi lahko v nasprotnem primeru ti novi ukrepi zaznamovali prihodnje možnosti za šolanje žensk.⁷⁰ Poleg tega Caijevo vedenje na univerzi ni bilo po godu pekinškim vojaškim mogotcem. Njihovo nestrinjanje je razvidno iz dialoga, ki je potekal septembra 1920:

»... Zhang [Zhang Zuolin (1875–1928), vojaški mogotec] je vprašal: 'Ste slišali za moža iz Pekinga po imenu Cai, čigar vedenje je bilo tako absurdno?' Cao [Cao Kun (1862–1938), drugi vojaški mogotec] je odgovoril: 'Mislite človeka, ki je ravnokar uvedel soizobraževanje?' Zhang je rekel: 'Da.' Cao ... je nadalje poizvedel: 'Zakaj ne ukrenete ničesar, da bi to ustavili?' ...«⁷¹ Tian Jiongjin je pristavil svoj komentar: »... [Vojaški mogotci] smo slišali za rektorja Caija, ki se zavzema za soizobraževanje. To je v nasprotju s tradicionalnimi običaji; lahko ga zapremo ...«⁷² Cai pa je v svoji avtobiografiji zapisal: »Zhang Zuolin, Cao Kun in drugi so bili zelo nezadovoljni z mojim vedenjem, še posebej glede vprašanja soizobraževanja na Beida. To so ves čas razumeli kot ironičen izgovor. Da bi zmanjšal konflikte med menoj in njimi, me je Li Shizheng pošiljal v Evropo in Ameriko ...«⁷³

Morda to pojasni, kaj se je zares zgodilo glede soizobraževanja na kitajskih nacionalnih univerzah. Po Luo Suwinovi raziskavi je bilo število študentk na Beida med letoma 1921 in 1923 nižje kot na drugih kitajskih nacionalnih univerzah. Na Beida je bilo od 2246 vpisanih le enajst deklet. Ta številka se zdi smešno nizka. Število deklet na drugih akademijah je bilo: 44 na Univerzi v Dongnanu, 23 na Univerzi v Nankaiju, 16 na Univerzitetni normalni v Pekingu in 14 na Univerzi v Zhongguoju. Strokovnjak za izobraževanje Yu Qingtang je zaznal izjemno nizek vpis deklet na kitajske nacionalne univerze med letoma

70 Pismo je bilo objavljeno v *Beijing daxue rikan* (15. apr. 1920) v rubriki »Correspondence«.

71 *Shishi xinbao* (15. sep. 1920), citirano v Zhang in Tan 1998, 182–183; Xiao Chaoran et al 1999, 85.

72 Tian Jiongjin 1983, 62, fn. 1.

73 *WJ*, letnik 1, str. 72. Za nasprotovanja vojaških mogotcev glej »Cai Yuanpei shengping« (videoposnetek, Shanghai Film Production Company Ltd., 1989).

1922 in 1923. Za boljšo predstavo, skupno število univerzitetnih študentk in študentov na Kitajskem je bilo 34.880, od katerih je bilo študentk zgolj 887, kar znaša borna 2,54 odstotka študentske populacije.⁷⁴

Napačno bi bilo trditi, da je Cai obema spoloma zares omogočil enako pravico do vpisa na univerzo, saj ga je pri tem oviral odpor konzervativcev. Kot je nedavno ugotovil Timothy Weston, je bil razlog, da sprejem deklet ni prinesel korenitih sprememb v kulturo na Beida, deloma tudi v tem uporu. Prav tako se število študentk v kampusu ni hitro in opazno povečevalo. Kljub počasnemu napredku je Caijeva prvotna vpeljava soizobraževanja na Beida pritegnila pozornost drugih kitajskih akademikov.⁷⁵ Jeseni 1920 je bila na Kitajskem organizirana Konferenca izobraževalne skupnosti [Union Educational Conference]. Ena izmed njenih tematik se je osredotočila na soizobraževanje in šolanje žensk. Kot lahko razberemo iz izjave konference (20. 10.–21. 11.), je bila večina izobraževalcev naklonjena vpeljavi soizobraževanja. Zapisano je bilo:

... Da bi povečali izobraževalne priložnosti za ženske in spodbujali soizobraževanje, smo ministrstvu [za izobraževanje] predlagali, da drugim provincam, okrožjem in vsem vrstam šol izda odlok, ki odreja izvajanje absolutnega ali delnega soizobraževanja, povečanje obsega učnih ur za dekleta ali ustanovitev dekliške šole za vpis študentk ... [S tem dejanjem] bomo z lahkoto dosegli cilj soizobraževanja.⁷⁶

V dvajsetih letih 20. stoletja je oblast Guomindanga širila nekatere izobraževalne predpise. Eden izmed izobraževalnih ciljev je bil zagotoviti enake izobraževalne priložnosti za oba spola.⁷⁷ Leta 1924 so na primer vodilni člani Guomindanga z razglasitvijo enakopravnosti spolov na pravnem, ekonomskem, izobraževalnem in družbenem področju priznali potrebo po zagotavljanju popolne enakopravnosti žensk. Pod taktirko vlade se je ministrstvo

74 Luo Suwen 1996, 160; Yu Qingtang 1969, 199. Še leta 1991 ženske predstavljajo 33,7 % vpisanih na visoke šole. Glej »Table 1« v Wen Pei Zhi in Cai Hong, »Women Students in Higher Education in China: A Personal Insight«, *Women's Studies International Forum* 17.5 (Sept.–Okt. 1994), str. 534.

75 Weston 2004, 200. Kitajski akademiki so številne članke o soizobraževanju objavili v *Jiaoyu zazhi* 12.2 (Feb. 1920), str. 1–5; *Taipingyang* 2.5 (Junij 1920), str. 1–2; *Xinfunü* 2.1 (Apr. 1920), str. 41, 4.4 (Nov. 1920), str. 33–36; *Xinqingnian* 8.2 (Okt. 1920), str. 1–2.

76 Glej dokumente Centralne univerze v MD, 3. komp., str. 719. Med letoma 1922 in 1925 je ministrstvo za izobraževanje izdalo dekrete za kitajske šolske sisteme. Med različnimi tipi dekliških šol so bili poklicne visoke šole, institucije za višje izobraževanje, normalke, jezikovne šole in specializirane šole. Glej arhive v SHA#1057(13).

77 Glej Caijeve osebne zapise v SHA#3034(342); zbirke mikrofilmov o »Guomin zhengfu dang'an« (Tajpej, Guoshiguan, 1926–48), AH#0900.01 1/4800.01(m/f262:0728). Cai je nadalje zagovarjal žensko višje izobraževanje leta 1927; glej SHA#3034(334).

za izobraževanje vsaj na videz prilagodilo načelu enakopravnosti. Leta 1929 je uradno priznalo načelo »enakih izobraževalnih priložnosti« za ženske in moške. Soizobraževanje na kitajskih nacionalnih univerzah se je še naprej razvijalo počasi.⁷⁸

6 Sklep

Termin »aktivni pobudnik« se po navadi nanaša na nekoga, ki se aktivno udeležuje pri izpeljavi naloge, ki je za tisti čas ključnega pomena. Cai Yuanpei je sicer bil pobudnik soizobraževanja na Beida, a ni bil aktivni. To pa zato, ker je bila njegova odločitev sprejeti ženske na Univerzo v Pekingu zgolj odziv na vse večje pritiske nekaterih vidnejših skupin radikalcev gibanja 4. maja. Cai sprejema žensk na univerzo ni načrtoval. Njegove zamisli o soizobraževanju pred pojavom tega dogodka niso bile tako napredne kot zamisli njegovih radikalnih sodobnikov. Medtem ko so nekateri izmed Caijevih sodobnikov zagovarjali politiko soizobraževanja na vseh ravneh, se je sam zavzemal za preizkus z osnovnošolskim soizobraževanjem. Dejstvo, da je bila Caijeva vloga v primeru soizobraževanja *pasivna*, gre v veliki meri pripisati sledečim razlogom.

Prvi razlog se navezuje na Caijeve reformne programe na univerzi. Zapisal je:

Od kod pride pedagoško osebje za srednje šole, če univerze niso primerno upravljane? Od kod pride pedagoško osebje za osnovne šole, če srednje šole niso uspešno vodene? Naša prva skrb mora biti torej reformiranje univerz.⁷⁹

Te izjave dokazujejo, da je Cai reformiranje kitajskih univerz postavljaj na prvo mesto. Med letoma 1917 in 1927, ko je bil rektor Beida, je uvedel številne reforme. Sprejem žensk na univerzo je bil le majhen del njegovih glavnih izobraževalnih programov v času njegovega rektorstva.

Drugi razlog je povezan s Caijevimi tradicionalnimi stališči o ženskah in njihovem izobraževanju. Ta stališča so deloma izvirala iz njegove konfucijanske izobrazbe, ki je bil deležen v mladostniških letih. V antični Kitajski so bila nekatera prepričanja glede spolov kulturno konceptualizirana. Prvo prepričanje, ki zadeva *yin* (žensko) in *yang* (moško), je obstajalo že v predhanovski Kitajski. To prepričanje je pomagalo ustvariti koncept spolnih razlik. Drugo prepričanje se je nanašalo na *nei* (notranje) in *wai* (zunanje). Mesto, predpisano

78 C. Wilbur in How, 1956, 59, 67; SMA#Q0-12-72; »Nanjing guomin zhengfu jiaoyubu dang'an« 1912–48, SHA#5.2(662); »Guomindang zhengfu xingzhengyuan jiaoyubu dang'an« 1930–48, SHA#2(6707).

79 9 *WJ*, letnik 1, 220.

ženski, je bilo *nei*; imela je nadzor nad vsemi gospodinjskimi področji. Mesto, predpisano moškemu, je bilo *wai*; imel je nadzor nad vsemi javnimi področji. Tako je nastal koncept ločenih sfer. Ta tradicionalna prepričanja so se skozi številne prihodnje generacije na Kitajskem še utrjevala.⁸⁰ Koncept spolne segregacije antične Kitajske je v svojem bistvu izpodbijal idejo soizobraževanja v republiški Kitajski. Caijeve zamisli o izobraževanju žensk so vsebovale tako tradicionalne kot moderne značilnosti, in ko je na Kitajskem uvajal moderno šolanje, so tradicionalne značilnosti zavirale njegovo naprednost. Sprejem žensk na Beida leta 1920 in ne prej je takšen primer.

Zadnji razlog je povezan s Caijevo strategijo razreševanja osrednjih konfliktov v okviru njegovih predstav o ženskah. Ta strategija je bila lastna konfliktna stališča vključiti v spreminjajoče se zgodovinske okoliščine na Kitajskem. Na primer, v poznem obdobju Qing je bila kitajska družba tako konzervativna, da je zavračala soizobraževanje. Zato je Cai ustanovil ločene šole za oba spola. V četrtomajski Kitajski je emancipacija Kitajk nekatere radikalne ženske spodbudila, da so zahtevale univerzitetno izobrazbo. Zdi se, da je Cai čakal na zahteve študentk po vpisu na univerzo. Ko so to zahtevo izrazile, se je odzval. Do njegove odločitve za sprejem žensk na Beida je torej deloma pripeljala naraščajoča želja žensk po doseganju višje izobrazbe in ne obratno.

Viri in literatura⁸¹

- Bailey, Paul J. 2001. »Active Citizen or Efficient Housewife? The Debate Over Women's Education in Early-Twentieth-Century China«. V: Glen Peterson, Ruth Hayhoe in Yongling Lu (ur.): *Education, Culture, and Identity in Twentieth-Century China*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- »Beijing daxue xiaoshi ziliao 北京大學校史資料 (Material fakultetne zgodovine Univerze Peking)«. 1898–1958. Peking: Beijing daxue dang'anguan.
- »Beijing daxue zonghe dang'an 北京大學綜合檔案 (Zbrani arhivi Univerze Peking)«. 1917–27. Peking: Beijing daxue dang'anguan.
- »Beijing minguo zhengfu jiaoyubu dang'an«. 北京民国政府教育部档案 (Arhivski zapisi ministrstva za izobraževanje republikanske vlade v Peking) 1912–27. Nanjing: Zhongguo dier lishi dang'anguan.

80 Croll 1980, 2. poglavje; Graham 1995, 71–72; Jacka 1997, 1–4.

81 Ker gre za prevod iz angleščine, izvirnih kitajskih zapisov imen določenih avtorjev ni bilo mogoče izslediti.

- »Beipingshi jiaoyuju dang'an 北平教育局檔案 (Arhivi Urada za izobraževanje v Beipingu)«. 1910–48. Peking: Beijingshi dang'anguan.
- Borthwick, Sally. 1983. *Education and Social Change in China: The Beginnings of the Modern Era*. Stanford.
- Cai Jianguo. 1998. *Cai Yuanpei yujindai zhongguo* 蔡元培先生與五四運動 (*Gospod Cai Yuanpei in Četrtomajsko gibanje*). Šanghaj: Shanghai shehui kexueyuan chubanshe.
- Cai Yuanpei 蔡元培. 1984-89. *Cai Yuanpei quanji* 蔡元培全集 (*Vsa zbrana dela Cai Yuanpeija*). Peking: Zhonghua shuju.
- Cai Yuanpei 蔡元培. *Cai Yuanpei wenji* 蔡元培文集 (*Zbrana dela Cai Yuanpeija*). Tajpej: Jinxu chuban.
- »Cai Yuanpei geren dang'an 蔡元培個人檔案 (Osebni arhiv Cai Yuanpeija)«. 1920–37. Nanjing: Zhongguo dier lishi dang'anguan.
- »Cai Yuanpei shengping 蔡元培生平 (Življenjepis gospoda Cai Yuanpeija)«. (video posnetek, Shanghai Film Production Company Ltd., 1989).
- Chen Dongyuan. 1937. *Zhongguo funü shenghuoshi* 中國婦女生活史 (*Življenje žensk na Kitajskem*). Šanghaj: Shangwu yinshuguan.
- Chen Duxiu. 1932. »The Way of Confucius and Modern Life«. V: Hua R. Lan in Vanessa L. Fong (ur.): *Women in Republican China: A Sourcebook*. Armonk.
- Chen Xuezhao. 1998. »The Woes of the Modern Woman«. V: Amy D. Dooling in Kristina M. Torgeson (ur.): *Writing Women in Modern China: An Anthology of Women's Literature From the Early Twentieth Century*. New York.
- Cheng Yao. 1912. »Lun nüzi yuqiu pingquan dangxian qiu pingdeng jiaoyu 論女子要求平權當先求平等教育 (Razprava o tem, da bi morale ženske, preden zahtevajo enake pravice, zahtevati enakopravnost v izobraževanju)«. *Nüxuesheng zazhi* 3, januar 1912: 64.
- Chow Tse-tsung. 1960. *The May Fourth Movement: Intellectual Revolution in Modern China*. Cambridge.
- Croll, Elisabeth. 1980. *Feminism and Socialism in China*. London.
- Deng Chunlan. 1932. »My Plan for Women's Emancipation and My Plan for Self-Improvement«. V: Hua R. Lan in Vanessa L. Fong (ur.): *Women in Republican China: A Sourcebook*. Armonk.
- Du Xueyuan. 1995. *Zhongguo nüzi jiaoyu tongshi* 中國女子教育通史 (Splošna zgodovina izobraževanja žensk). Guiyang: Guizhou jiaoyu chubanshe.
- »Fushe diyi younii xuetang zhangcheng«. 1904. *Jingzhong rihao*, 17 oktober 1904: 3-4.
- Gan Naiguang. 1920. »Lingnan daxue nannü tongxue zhi licheng 嶺南大學男女同學之歷程 (Zgodovina spolno enakovrednega izobraževanja Univerze Lingnan)«. *Jiaoyu zazhi* 12.7, 1920: 1–6.

- Gao Pingshu. 1996–98. *Cai Yuanpei nianpu changbian* 蔡元培年譜長編 (*Daljša izdaja kronologije Cai Yuanpeijeveg življenja*). Peking: Renmin jiaoyu chubanshe.
- Graham, Gael. 1995. *Gender, Culture, and Christianity: American Protestant Mission Schools in China, 1880-1930*. New York.
- Graybill, H. B. 1918. »Co-education at the Canton Christian College«. *Chinese Recorder and Missionary Journal* 49.6, julij 1918: 486-487.
- Gu Jiegang. 1997. »Cai Yuanpei xiansheng yu wusi yundong« 蔡元培先生與五四運動 (Gospod Cai Yuanpei in Četrto-majsko gibanje). V: Chen Pingyuan in Zheng Yong (ur.): *Zhuiyi Cai Yuanpei*. Peking: Zhongguo guangbo dianshi chubanshe.
- »Guomindang zhengfu xingzhengyuan jiaoyubu dang'an« 國民黨政府行政院教育部檔案(Akti Izvršnega urada vladnega Ministrstva za izobraževanje Nacionalne stranke). 1930-48. Nanjing: Zhongguo dier lishi dang'anguan.
- »Guomin zhengfu dang'an 國民政府檔案 (Arhiv Nacionalne vlade)«. 1926–48. Tajpej: Guoshiguan.
- Guo Xujing. 1919. »Nannü guanxi de jinhua« 男女關係的進化 (Evolucija razmerja med moškimi in ženskami). *Xinzhao* 1.5., maj 1919: 799-806.
- Hayhoe, Ruth. 1984. *Contemporary Chinese Education*. London.
- Hong Fan in J.A. Mangan. 1995. »'Enlightenment' Aspirations in an Oriental Setting: Female Emancipation and Exercise in Early Twentieth-Century China«. *International Journal of the History of Sport* 12.3, december 1995: 82.
- Ho Wing-chung. 1995. »The Cultivation of Female Talent: Views on Women's Education in China During the Early and High Qing Periods«. *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 38.2, maj 1995.
- Huang Xinxian. 1992. *Zhongguo jinxiandai nüzi jiaoyu* 中國近現代女子教育 (*Izobraževanje žensk v predmoderni in moderni Kitajski*). Fuzhou: Fujian jiaoyu chubanshe.
- Huang Zhaoheng. 1982. *Yidai renshi: Cai Yuanpei zhuan* 蔡元培傳 (*Cai Yuanpeijev življenjepis*). Tajpej: Jindai zhongguo chubanshe.
- Hu Guoshu. 1990. *Cai Yuanpei pingzhuan* 蔡元培評傳 (*Kratka biografija Cai Yuanpeija*). Zhengzhou: Henan jiaoyu chubanshe.
- Humm, Maggie. 1995. *The Dictionary of Feminist Theory*. Columbus.
- Hu Shi. 1919a. »Nüzi jiefang cong nali zuoqi? 女子解放從哪裡做起? (Kje naj začnemo z osvobajanjem žensk?)«. *Xingqi pinglun* 8, julij 1919: 1.
- Hu Shi. 1919b. »Daxue kai nüjin de wenti 大學開女禁的問題 (Odprava prepovedi izobraževanja žensk na univerzah)«. *Shaonian zhongguo* 1.4. Oktober, 1919.

- Jacka, Tamara. 1997. *Women's Work in Rural China: Change and Continuity in an Era of Reform*. Cambridge.
- Jia Fengzhen. 1920. »Nannii tongxue wenti 男女同學問題 (Problem enakovrednega izobraževanja obeh spolov.« *Jiaoyu zazhi* 12.2, februar 1920.
- Jiang Menglin. 1959. *Xichao* 西潮 (*Val zahodnih idej*). Tajpej: Zhonghua ribaoshe.
- Jiang Shizhou. 1926. »Meiguo nüzi daxue zhi hunyin wenti 美國女子大學之婚姻問題 (Problemi poroke v ameriških ženskih univerzah).« *Jiaoyu zazhi* 18.9, september 1926: 4–21.
- Jin Linxiang. 1994. *Cai Yuanpei jiaoyu sixiang yanjiu* 蔡元培教育思想研究 (*Raziskava Cai Yuanpejeve pedagoške miselnosti*). Shenyang: Liaoning jiaoyu chubanshe.
- Kang Baiqing. 1919. »Daxue yishoukai nüjinlun«. *Chenbao*. 6, 8-10 maj 1919: 7.
- Ko, Dorothy. 1992. »Pursuing Talent and Virtue: Education and Women's Culture in Seventeenth- and Eighteenth-Century China«. *Late Imperial China* 13.1, junij 1992: 14–16.
- Lee, Thomas H. C. 2000. *Education in Traditional China: A History*. Leiden.
- Liang Qichao 梁啟超. 1964. *Yinbingshi quanji* 飲冰史全集 (*Zbrana dela zgodovine pitja ledene vode*). Tajpej: Youshi shudian.
- Liang Zhu. 1995. »Yidai zongshi zhu mingxiao 一代總是住名校 (Prva generacija se vselej izobražuje v znamenitih univerzah)«. V: Liang Zhu in Wang Shiru (ur.): *Cai Yuanpei yu Beijing daxue*. Taiyuan: Shanxi jiaoyu chubanshe.
- Li Dazhao. 1919. »Funii jiefang yu democracy 婦女解放與 Democracy (Osvoboditev žensk in demokracija)«. *Shaonian zhongguo* 1.4, oktober 1919: 27–28.
- Li Jianping. 1997. *Kang Youwei jiaoyu sixiang yanjiu* 康有為教育思想研究 (*Raziskava Kang Youwejeve pedagoške miselnosti*). Shenyang: Liaoning jiaoyu chubanshe.
- Li Ruoyi. 1972. *Cai Yuanpei de zhengzhi sixiang* 蔡元培的政治思想 (*Cai Yuanpejeva politična miselnost*). Tajpej: Taiwan shangwu yinshuguan.
- Li Shizeng 李石曾. 1980. *Li Shizeng xiansheng wenji* 李石曾先生文集 (*Zbrana dela gospoda Li Shizenga*). Tajpej: Zhongguo guomindang zhongyang weiyuanhui dangshi weiyuanhui.
- Li Youning in Zhang Yufa (ur.). 1975. *Jindai zhongguo nüquan yundong shiliao 1842-1911* 近代中國女權運動史料 (*Zgodovinski material gibanja za osvoboditev žensk v novejši zgodovini Kitajske*). Tajpej: Zhuanji wenxueshe.

- Lei Liangbo et al. 1993. *Zhongguo nüzi jiaoyushi* 中國女子教育史 (*Zgodovina izobraževanja žensk na Kitajskem*). Wuhan: Wuhan chubanshe.
- Lubot, Eugene S. 1970. »Ts'ai Yüan-p'ei from Confucian Scholar to Chancellor of Peking University, 1868-1923: The Evolution of a Patient Reformer« (Doktorska disertacija, Državna univerza Ohio).
- Lubot, Eugene S. 1972. »Ts'ai Yüan-p'ei and the May Fourth Incident: One Liberal's Attitude Toward Student Activism«. *Chinese Culture Quarterly* 12.2, junij 1972: 73–82.
- Lubot, Eugene S. 1973. »Peking University Fifty-Five Years Ago: Perspectives on Higher Education in China Today«. *Comparative Education Review* 17.1. Februar, 1973.
- Luo Jialun 罗家伦. 1919a. »Funü jiefang 婦女解放 (Osvoboditev žensk)«. *Xinzhao* 2.1, oktober 1919.
- Luo Jialun 罗家伦. 1919b. »Daxue yingdangwei nüzi kaifang 大学应当为女子开放 (Univerza bi morala biti javno dostopna ženskam)«. *Chenbao*, 11 maj 1919.
- Luo Suwen. 1996. *Nüxing yu jindai zhongguo shehui* 女性與近代中國社會 (*Ženske in predmoderna kitajska družba*). Šanghaj: Shanghai renmin chubanshe.
- Mann, Susan. 1989. »Trivial Pursuit: The Education of Daughters in the Mid-Ch'ing Period« (pripravljeno za konferenco o izobraževanju in družbi v pozni imperialni Kitajski, Montecito, Kalifornija, 8-14 junij 1989).
- Mann, Susan. 1992. »'Fuxue' (Women's Learning) by Zhang Xuecheng (1738-1801): China's First History of Women's Culture«. *Late Imperial China* 13.1, junij 1992: 40–62.
- Mann, Susan. 1994. »The Education of Daughters in the Mid-Ch'ing Period«. V: Benjamin A. Elman in Alexander Woodside (ur.): *Education and Society in Late Imperial China, 1600-1900*. Berkeley.
- Mann, Susan. 1997. *Precious Records: Women in China's Long Eighteenth Century*. Stanford.
- Meng Jun. 1912. »Lun nüzi yuqiu pingquan xuxian qiu pingdeng jiaoyu«. *Nüxuesheng zazhi* 3. Januar, 1912.
- Miner, Luella. 1917. »The Higher Education of Women«. *China Mission Year Book* 8, 1917: 383-389.
- Muxin. 1926. »Nüzi jiaoyu wenti 女子教育问题 (Vprašanje izobraževanja žensk)«. *Nüzi baihuahao* 4, november 1912: 12–13.
- Nan Hua. 1915. »Nüzi jiaoyu zhi yanjiu 女子教育之研究 (Raziskave ženskega izobraževanja)«. *Nüzi zazhi* 1.1, 1915: 1–4.

- »Nanjing guomin zhengfu jiaoyubu dang'an 南京國民政府教育部檔案 (Arhiv Ministrstva za izobraževanje nacionalne vlade v Nanjingu).« 1912-48. Nanjing: Zhongguo dier lishi dang'anguan.
- Ni Liang. 1917. »Zhengqu nannü jiaoyu jihui jundeng 政治男女教育機會均等 (Politične možnosti enakopravnega izobraževanja obeh spolov).« *Funü xunkan* 731, junij 1917: 1.
- Peng Yacui. 1920. »Jinling nüzi daxue 金陵女子大學 (Ženska univerza v Jinlingu)«. *Shaonian shijie* 1. 8, avgust 1920: 100-107.
- Pepper, Suzanne. 1996. *Radicalism and Education Reform in 20th-century China: The Search for an Ideal Development Model*. Cambridge.
- Png Poh-seng. 1969. »The National University of Peking Under the Chancellorship of Ts'ai Yüan-p'ei, 1917-1926«. *Journal of the Island Society* 3, december 1969: 1-16.
- Qu Xingui in Tong Fuyong (ur.). 1997. *Zhongguo jindai jiaoyushi ziliao huibian: jiaoyu sixiang 中國近代教育史資料彙編 (Celotna zbirka zgodovinskega materiala o predmoderni zgodovini izobraževanja na Kitajskem)*. Šanghaj: Shanghai jiaoyu chubanshe.
- »Shetuan dang'an 社團檔案 (Arhiv združenj)«. 1926-47. Šanghaj: Shanghai shi dang'anguan.
- Shu Xincheng. 1932. *Jindai zhongguo jiaoyu sixiangshi. 近代中国教育思想史 (Intelektualna zgodovina moderne kitajske pedagogike)*. Šanghaj: Zhonghua shuju.
- Spelman, Douglas G. 1973. »Ts'ai Yüan-p'ei, 1868-1923«. (Doktorska disertacija, Univerza Harvard, Cambridge).
- Sun Changwei. 1986. *Cai Yuanpei xiansheng de shengping jiqi jiaoyu sixiang 蔡元培先生的生平及其教育思想 (Življenje in pedagoška miselnost gospoda Cai Yuanpeija)*. Tajpej: Taiwan shangwu yinshuguan.
- Sun Changwei. 1997. *Caijiemin xiansheng Yuanpei nianpu 蔡子民先生元培年譜 (Kronologija gospoda Cai Yuanpeija s psevdonomom Cai Jiemin)*. Tajpej: Yuanliu chuban gongsi.
- Sun Changwei. 2000. »Zhongguo niixue zhifu 中國女學之父 (Oče izobraževanja žensk)«. V: Qian Liqun (ur.): *Xiaoyuan fengjing zhongde yongheng. Wo xinmu zhongde Cai Yuanpei*. Chengdu: Sichuan renmin chubanshe.
- Tai Chin-hsiao. 1952. »The Life and Work of Ts'ai Yüan-p'ei.« (Disertacija za doktorja izobraževanja, Univerza Harvard, Cambridge).
- Tang, Chindon Y. 1923. »Woman's Education in China«. *Bulletins on Chinese Education* 2.9, 1923.
- Tang Zhenchang. 1985. *Cai Yuanpei zhuan 蔡元培傳 (Življenjepis Cai Yuanpeija)*. Šanghaj: Shanghai renmin chubanshe.

- Tian Jiongjin. 1983. »Beida liunian suoshi 北大六年硕士 (Spisek magistrov Univerze Peking za šest let)«. Citirano v: Liang Zhu: *Cai Yuanpei yu Beijing daxue*. Yinchuan: Ningxia renmin chubanshe.
- Tian Ying. 1915. »Yanjiu mixing yu nanxing zhibie jiqi shiyi zhi jiaoyu 研究女性與男性之別及其適宜之教育 (Raziskava razlik med spoloma in ustrezne izobrazbe za moške in ženske). *Funü zazhi* 1.7-8, 1915.
- Ts'ai Yu-hsin. 1988. »The Educational Philosophy of Ts'ai Yiian-p'ei: Chancellor of Peking University«. (Doktorska disertacija, Univerza v Kansasu).
- Tong Fuyong in Zhang Tianle. 1997. *Chen Duxiu Li Dazhao jiaoyu sixiang yanjiu* 陳獨秀李大釗教育思想研究. Shenyang: Liaoning jiaoyu chubanshe.
- Wang Lan. 1920. »Beida nannü gongxiao yiqian dewo he yihou dewo 北大男女功效以前的我和以后的我 (Moje sebstvo pred in po [gibanju za enakopravnost moških in žensk] na pekinški univerzi)«. *Chenbao*, 31 marec 1920: 7.
- Wang Kunlun. 1995. »Cai Yuanpei xiansheng ersanshi 蔡元培先生二三事 (Dve ali tri zadeve o Cai Yuanpeiju)«. V: Liang Zhu in Wang Shiru (ur.): *Cai Yuanpei yu Beijing daxue*. Taiyuan: Shanxi jiaoyu chubanshe.
- Wang Zheng. 1999. *Women in the Chinese Enlightenment: Oral and Textual Histories*. Berkeley.
- »Wenjiao weisheng tiyu dang'an«. 1913–47. Šanghaj: Shanghaishi dang'anguan.
- »Wenhua jiaoyu xitong dang'an huiji. 文化教育系統檔案匯集 (Zbirka arhivskih zapisov o sistemu kulturne pedagogike)«. 1921–35. Nanjing: Zhongguo dier lishi dang'anguan.
- Wen Pei Zhi in Cai Hong. 1994. »Women Students in Higher Education in China: A Personal Insight«. *Women's Studies International Forum* 17.5, september-oktober 1994: 534.
- Wesoky, Sharon. 2002. *Chinese Feminism Faces Globalization*. New York.
- Weston, Timothy B. 2004. *The Power of Position: Beijing University, Intellectuals, and Chinese Political Culture, 1898-1929*. Berkeley.
- Wilbur, C. Martin in Julie L. How (ur.). 1956. *Documents on Communism, Nationalism, and Soviet Advisers in China 1918-1927*. New York.
- »Wu Zhihui geren dang'an 吳稚暉個人當案 (Osebni akti Wu Zhihuija)«. 1898-1932. Tajpej: Zhongguo guomindang zhongyang weiyuanhui dangshi weiyuanhui.
- Xiang Yu. 1968. »Cai Yuanpei yu Beida jindehui 蔡元培與北大進德會 (Cai Yuanpei in združenje krepitve kreposti na Univerzi Peking)«. *Yiwenzhi* 29, februar 1968: 33.

- Xiao Chaoran. 1999. »Cai Yuanpei yu jinxiandai zhongguo de jiaoyu gaige 蔡元培與近現代中國的教育改革 (Cai Yuanpei in kitajske reforme izobraževanja v novejši in moderni zgodovini«. V: Zhongguo Cai Yuanpei yanjiuhui (ur.): *Cai Yuanpei yanjiuji*. Peking: Beijing daxue chubanshe.
- Xiao Chaoran et al. 1999. *Cai Yuanpei* 蔡元培. Peking: Kunlun chubanshe.
- Xiong. 熊月之. 1995. *Xixue dongjian yu WanQing shehui*. 西学东渐与晚清社会 (*Postopni prodor zahodnega učenja v pozno-qingovsko družbo*). Šanghaj: Shanghai renmin chubanshe.
- Yan Guangfen. 1996. *Zhongguo nüzi yu nüzi jiaoyu* 中國女子與女子教育 (*Kitajske ženske in njihovo izobraževanje*). Baoding: Hebei daxue chubanshe.
- Yao Quanxing. 1981. »Cai Yuanpei de nannü pingdeng sixiang 蔡元培的男女平等思想. *Lishi zhishi* 5, oktober 1981: 5.
- Yuan Yiming (ur.). 1997. *Zhongguo dangdai funü baike zhishi quanshu*. Peking: Guangming ribao chubanshe.
- Yu Qingtang. 1969. »Sanshiwu nianlai zhongguo zhi niizi jiaoyu 三十五年來中國之女子教育 (Izobraževanje kitajskih žensk v zadnjih petintridesetih letih)«. V: Cai Yuanpei et al.: *WanQing sanshiwu nianlai zhi zhongguo jiaoyu 1897-1931*. Hong Kong: Longmen shudian.
- Zhang Huomu. 1983. »Cai Yuanpei yu guoli Beijing daxue 1912-1927 蔡元培與國立北京大學 (Cai Yuanpei in Državna Univerza Peking 1912-1927)«. (Disertacija mojstra umetnosti, Sili zhongguo wenhua daxue. Tajpej.)
- Zhang Letian in Tan Chuanbao. 1998. *Cai Yuanpei zhuan* 蔡元培傳 (*Življenjepis Cai Yuanpeija*). Peking: Tuanjie chubanshe.
- Zhao Qingyuan. 1998. *Cai Yuanpei zhuan* 蔡元培傳 (*Življenjepis Cai Yuanpeija*). Hefei: Anhui renmin chubanshe.
- Zheng Tianting. 1995. »Cai xiansheng zai Beida de ersanshi«. V: Liang Zhu in Wang Shiru (ur.): *Cai Yuanpei yu Beijing daxue* 蔡元培与北京大学 (*Cai Yuanpei na pekinški univerzi*). Taiyuan: Shanxi jiaoyu chubanshe.
- Zhi Weng. 1977. »Cai Jiemin de jinbao yu fengge 蔡子民的畫報與風格 (Cai Jiemin, njegovi doprinosi in njegova osebnost)«. V: Cai Yuanpei: *Cai Yuanpei xiansheng quanji*. Tajpej: Taiwan shangwu yinshuguan.
- Zhongguo dier lishi dang'anguan (ur.). 1991–94. *Zhonghua minguoshi dang'an ziliao huibian* 中華民國史檔案資料彙編 (Popolna zbirka materiala o zgodovini Narodne republike), 3. komp. Nanjing: Jiangsu guji chubanshe.
- Zhou Tiandu. 1994. *Cai Yuanpei zhuan* 蔡元培傳 (*Biografija Cai Yuanpeija*). Tajpej: Xinchao she.

- Zhu Fusheng. 1989. »Cai Yuanpei xiansheng dui funü diwei de kanfa 蔡元培先生對婦女地位的看法 (Stališče Cai Yuanpeiija o položaju žensk)«. V: Cai Yuanpei yanjiuhui (ur.): *Lun Cai Yuanpei*. Peking: Liiyou jiaoyu chubanshe.
- Zhu Youxian et al (ur.). 1983–93. *Zhongguo jindai xuezhi shiliao* 中國近代學制史料 (*Zgodovinski material o izobraževalnem sistemu v novejši zgodovini Kitajske*), 2. komp. (B). Šanghaj: Huadong shifan daxue chubanshe.

Prevedla Anja Muhvič